

22

ANUL V • Nr. 34 (237) •
24-30 august 1994 • 250 leiElena,
Regină
Mamă
a RomânieiMihai,
Mare
Voievod de
Alba Iulia

pag. 8-10

23
AUGUST
1944-1994România
și modelul
occidentalpag
14-15S. Damian
în dialog cu
Emil
Constantinescu,
Sorin Vieru,
Ana Blandiana,
Laurențiu Ulici,
Sorin Antohi,
Cristian Tudor
Popescu,
Gabriel Dimisianu,
Magdalena
Bedrosian,
Radu Călin Cristea

Virgil Nemoianu –

Eseu
despre
succes

pag 11

REGELE MIHAI OMAGIAT
ÎN CONGRESUL AMERICAN

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Președintele Iliescu
la 4 ani
de la Revoluție

A fost, într-adevăr, o surpriză intrarea PUNR în guvern?

Alianțele partidului de guvernământ se plăteau de multă vreme cu posturi de răspundere – nu numai în Ministerul Culturii, blocat de PRM, PSM, ci chiar într-un minister mai „vizibil”, procum cel de Externe, în care membrii PUNR stăteau, mai puțin expuși vederii, pe rafturile doi și trei, lângă vechi „diplomați” de formație comunistă. Ce altă logică decît clientelismul, continuitatea politică de antiselecție a ultimelor decenii, cu rezultate atât de dezastruoase pentru țară, l-ar fi susținut în postul de director al Centrului Cultural din Viena (unde a fost propus) pe fostul director al TVR, Paul Everac, al cărui antioccidentalism strident a fost servit săptămînal întregii țări, la o oră de maximă audiență, într-un inveliş de cel mai înspăimîntător prost gust?

Ce altă logică și ce alt sprijin decît cel al președintelui Iliescu?

Trebuia doar să nu fi uitat tot ce s-a petrecut înainte de '89 pentru ca să fi la curent cu opțiunile politice ale încă recentului ministru de Justiție, Iosif Gavril Chiuzbaian, aflat în cercul lui Iosif Constantin Drăgan. Apartenența domniei sale la PUNR era greu de

negat. Și totuși a făcut-o, cu nonșalanță, încălcînd, așa cum specifică „Adevărul” (nr. 1343), articolul 292 din Codul penal – „Falsul în declarații”.

În aceste condiții, statul de drept și separarea puterilor în stat în România pare o tristă farsă.

Asistăm de 5 ani la re-formarea clasei politice în România. Cea care s-a născut odată cu pașoptismul a fost distrusă cu ferocitate în închisorile de la Sighet, Aiud, Gherla. Cînd tot ce am învățat strîmb, distorsionat în școli va fi corectat în mințile noastre (dar va fi?) vom putea cîntări în cunoștință de cauză diferențele (în responsabilitate, cultură și instinct politic) în raport cu politicienii ce ne-a fost dat să-i cunoaștem. Din acest punct de vedere, asocierea fătîșă la guvernare a PUNR, un partid plin de biografii pătate, de delictе și escrocherii (de la Gheorghe Funar la Cornel Brahaș) și un simbol al extremismului, este descurajantă. E descurajant, la 4 ani după speranțele din decembrie 1989, să vezi cine sînt cei care au ajuns să facă istoria României.

O descurajare pe care n-ai cum să n-o treci în contul președintelui Iliescu.

N-am vrut să spun că nu există la ora aceasta destui oameni de moralitate dioinelnică și în partidul de guvernământ. Ba chiar (e drept, mult mai puțini), și în partidele de Opoziție. N-am vrut nici să arunc o lumină idealizatoare asupra clasei politice interbelice, despre ale cărei slăbiciuni documentele scăpate din fondurile secrete ale bibliotecilor și din arhivele Securității povestesc destule. Este însă vorba de o deosebire de esență. Cea care a trezit în sufletele oamenilor cinstiți ai acestei țări, vreme de decenii, o umilință perplexă, ori de cite ori li zăreau pe reprezentanții României.

O umilință pentru care azi cum să nu-l faci responsabil pe președintele Iliescu.

Stimată doamnă Gabriela Adameșteanu,

Nu cunosc personal pe nici unul din cei care faceți săptămânalul „22” și nici pe cei de la „Humanitas” sau din GDS.

Am făcut aceste precizări pentru a înlătura din capul locului orice suspiciune de partizanat sau subiectivism. Cum vă citec revista încă de la apariție, se pare că sînteți dispuși la receptarea unor opinii, indiferent că sînt sau nu favorabile orientării dumneavoastră, deși uneori publicați scrisori lemnoase care încep cu „Dragă 22” și care sînt de-a dreptul contraproductive pentru țînuta publicației. Probabil că vă displac în fond. Dar nu pentru aceasta vă scriu acum, pentru a doua oară. Vă scriu acum pentru că atît mic cît și celor din grupul nostru ne face impresia că, încet-încet, probabil influențați de lunga agonie a structurilor comuniste, precum și de spasmele ei, care, ce-i drept, sînt uneori amenințătoare, începeți să fiți tentați de „pactul cu diavolul”.

Au început să apară materiale, din ce în ce mai des, cu un iz din ce în ce mai pregnant, socialist. Articolul dumneavoastră din nr. 24 (15-21 iunie 1994), intitulat „Un minut de adevăr”, ne-a întărit această impresie. Și, v-o spunem sincer, ne-a amărît. Și cum să nu, dacă o parte a elitei intelectuale gîndește, și scrie, și publică în felul articolului amintit!

Dacă dumneavoastră și unii care alături de dumneavoastră faceți publicația sînteți convinși că dețineți un monopol de adevăr în politica românească de după decembrie '89, este rău. Dacă afirmați că opiniile respective sînt în favoarea unității anticomuniste, dar acuzați mereu CDR de incompetență și incapacitate, iarăși e rău. Deocamdată, anticomuniștii sînt aceștia pe care-i avem. Cu calitățile și păcatele lor. Probabil că numărul lor va crește, pe măsura accederii tinerilor la drepturile cetățenești, și aceasta nu-i nici rău, dar, mai ales, nu-i o catastrofă. Încercînd să arătăm cu degetul spre Opoziție nu facem decît să creăm impresia că totul nu este politică, ci politicianism, chiar și în Opoziție, nu numai în pentagonala iliesciană, cu care mulți s-au lămurit deja.

De aceea, doamnă Adameșteanu, acum nu se pune problema unei politici de ideologie de partid sau de fracțiunii de partid. Nu se pune problema inegalității dintre „piesele” CDR. (Sper că nu sînteți o mecanicistă.) Dacă PAC (se vede că vă este apropiat) sau alt partid trebuie să domine în formație. Acum problema care se pune și s-a tot pus (în pustiu) încă din 1990 este una mult mai simplă. Și cu cît mai simplă, cu atît mai dură și mai grea. Mai urgentă! Înlăturarea din scaunele deciziei politice a comuniștilor și odrăslitilor lor. Demolarea structurilor statului totalitar. Și aceasta nu dintr-o ură, mai mult sau mai puțin justificată, față de comunism, nu dintr-o pornire prostească, pentru că ar trebui să mai ajungă și alții la „oala publică”, nici din perspectiva unor nerealizări politice într-o jumătate de secol, ci pentru că, pur și simplu, am ajuns la adîncimea maximă a răului. Din țara cu cele mai mari resurse naturale și un potențial uman mult superior țărilor din jurul nostru, între toate țările foste în umbra „ocrotitoare” a Marelui Vecin de la Est, am ajuns cea mai de pe urmă. Pînă și Albania a luat un avans semnificativ față de noi. Domnul Ilie Șerbănescu, colaboratorul dvs. în probleme economico-financiare, sper să-mi dea dreptate. Întrebarea, grea, persistentă, tot mai larg pusă este: De ce?

Stimată doamnă, acum nu este vreme să faceți opțiuni pentru ideologii de partid. Acum toate energiile anticomuniste disponibile se cer înmănunchiate pentru detronarea comuniștilor. Indiferent că

sînt declarați, mascați sau numai fardați. Acum nu este vreme să fim anti sau pro: monarhiști, republicani, țărăniști, liberali, social-democrați, AC- sau PAC-iști și multe alte feluri de -iști. Acum trebuie lucrat (mai ales dvs., publiciști) pentru „mîntea românului cea de pe urmă”, în cele șasesprezece milioane de minți. Într-o diversitate de opinii și idei, toate însă cu un scop final comun: marginalizarea ticăloșilor, minciноșilor și manipulatorilor pe care i-a creat și produs sistemul totalitar comunist. A acelora care n-au alt Dumnezeu decît interesul nomenclaturistilor și odrăselor lor. Domnul Lițeanu, într-un aproape uitat acum „Apel către lichele”, i-a caracterizat excelent. Nu cred că domnia sa a crezut măcar cît de cît că apelul va fi receptat chiar de cei vizați. Dar și răsunețul pe care l-a avut, atunci, n-a durat prea mult. Acum însă nu-i timpul să se mai scrie apeluri către lichele, acum trebuie anihilată puterea lichelelor. Se cere rupt în bucată rețeaua gîndirii și comportamentului comunist, în care stau strîns înodați toți profitorii fostului regim totalitar. Și dacă la acestea concură toți din CDR, și partide politice, și asociații, și grupări, și alianțe, și monarhia, este bine. Într-o asemenea Convenție este, cu siguranță, și multă diversitate de opinii, ambiții, relații, toate mai mult sau mai puțin justificate. Dar cîtă vreme scopul este unic, mai avem speranțe. Și atunci nu au unde să încapă învinuirile și nici lamentările. Însă a acuza Opoziția, nu cea de manevră a PD (FSN) sau declarată (PDAR etc.), ci cea real anticomunistă, că nu a cîștigat alegerile din '90 sau '92, este de rea-credință și productivă chiar pentru actuala Putere. De aici să înțelegem că sînteți adepta unei pactizări cu acea parte a actualei Opoziții din afara CDR? Aceasta pentru că de la o vreme (1/2 an) apar în „22” repetate „jilide” cu P. Roman (interviuri, declarații), cu „independent” de tipul Mihai Botez. Apar și scriitorii declarați proiliesceni, ca Buzura, sau prosecuriști, ca Mihai Sin. (...) Articolul lui Matei

o posibilă comparație între acesta și președintele nostru „Iubit”.

Să nu vedeți ce se petrece în această țară, zi de zi, acum, în a zecea decadă a secolului? Cu siguranță că vedeți. Și încă bine. Doar sînteți printre cei mai bine informați. Și atunci, ședința din 7 iulie crt. nu a spus suficient? Toată țara a înțeles că frica cea mai mare și ura furioasă a comuniștilor nu sînt partidele, nici reforma, nici tranziția la reformă măcar, ci anticomuniștii: Majestatea Sa Regele Mihai și dl. Corneliu Coposu.

Acum, doamnă Gabriela Adameșteanu și domnul Andrei Cornea, nu este deloc vreme să prezentați opinii prosocialiste. Nici să discutați de camarile, gerontocrație, succesiune la tron sau structurile CDR, pe care mereu o atenționați acuzator. Toate acestea se vor putea discuta și disputa după înlăturarea comuniștilor. După ruperea și îndepărtarea plasei roșii, care mai acoperă țara și care cît va mai dăinui va avea totdeauna într-un colț, vizibil sau ascuns, un pînjan al amenințării cu dictatura.

Nu vi se pare, stimată doamnă, că aceste capete teșite sînt și periculoase încă? Că vîzîndu-se amenințate cu pierderea pozițiilor decizionale și a privilegiilor pot provoca o reală catastrofă națională?

Pentru „22” a fost lăudabilă publicarea unor materiale privind situația din fosta Iugoslavie (acțiunea internațională Sarajevo, la care ați participat), dar nu s-a scris nici măcar o propoziție referitoare la catastrofa începută în Slovenia, apoi Croația și care continuă și acum în Bosnia-Herțegovina. Cine a aprins acolo primele scintei? Nu comuniștii lui Slobodan și securiștii lui Franjo? Începutul n-a fost făcut de incompatibilitățile etnice sau religioase, ci de îndărătnicia timpă a guvernării spoite în socialism. (...)

Și toate acestea le sînteam nu chiar de azi de ieri, și nu v-aș fi scris dacă nu ați fi publicat și „Citeva nedumeriri” în nr. 29 (20-26 iulie). Și pentru că revista pe care o onorați cu conducerea dvs., în funcția de redactor-șef, ne este dragă, necesară și utilă, vă putem pune întrebarea: ce se întâmplă, acolo, la dvs., în redacție? Veți deveni în curînd ilustratorii ideologiei socialiste? (Nu contează nuanțele.) Vă bucură unele succese pe plan mondial ale unor structuri de tip socialist. Vă pare rău, de exemplu, pentru Ossi și sînteți anti-Wessi (articolul despre Germania). Ați publicat, probabil cu bucurie, un articol al lui Anthony Hartley privind căderea Angliei. (...)

Ultimul dvs. articol, doamnă Adameșteanu, enumeră - desigur, subțire spus - niște nedumeriri. Patru. Toate însă de pe poziția aparentă că ați vrea ca CDR să cîștige alegerile viitoare. Poate că și vreți sincer. Dar folosiți expresii și sintagme pe care le credeam demult aruncate ca zădrențe măcar de către elita intelectualității de azi. De exemplu: „catastrofa campanie” (1992), „electorat disperat” (populația din România), „un fruct tăiat în două” (societatea românească); declarații necoordonate; „inegalitatea pieselor care o compun” (CDR), „rezervor electoral” ș.a.

În fond, alegerile din '92 n-au fost o catastrofă. Catastrofal ar fi fost cu adevărat dacă CDR ar fi cîștigat și ar fi trebuit să guverneze cu un președinte Iliescu în coastă. Nici societatea românească de azi nu este un fruct tăiat în două jumătăți egale. Deși anumite sondaje prezintă cifre în acest sens. În realitate, el, acest fruct (metafora place!), este tăiat în felii. Partea lui necomestibilă este însă partea viermănoasă, doamnă-Gabriela. Aceea care trebuie înlăturată. Pînă nu se înlătură această parte malefică nu sînt șanse pentru democrație reală în România. O simplă reușită în alegeri nu înseamnă și reușita unui program de guvernare. (...) Exemplele Poloniei și Ungariei sînt aproape de noi (geografic). Ca să poată guvernă, CDR are nevoie de un alt cadru constituțional.

Acum însă, pînă în '96, întreaga spiritualitate românească trebuie să militeze în sensul schimbării radicale. De pe acum. Cu tenacitate, cu răbdare și cu voință. Dumneavoastră nu puteți rămîne pe dinafară, desigur, dar să n-o mai faceți în felul în care ați făcut-o pînă acum.

Nu repetați nefericirea înaintașilor (1946-1948), nici a scriitorilor din „obsedantul deceniu”, nici alunecarea în obediențele ulterioare continuate de unii și azi. Ar fi păcat de harul, de talentul care nu vă lipesc.

Liviu Suciu

Călinescu despre continuitatea marxismului, deși pare a spune că acesta agonizează în diferite grupări nesemnificative din diferite straturi umane, nu poate exclude o anumită melancolie și nici semnificația că această mare minciună, de două secole, s-ar putea să renască, să prolifereze în noi forme de exprimare sau manifestare. Să însemneze, doamnă Adameșteanu, că nu vă puteți amulge rădăcinile din această gîndire? Tot așa, a fost foarte succintă pagina dedicată lui Havel, lăudabilă în fond, însă n-ați îndrăznit să faceți nici cea mai mică aluzie la

Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Cu parere de raiu i anotanți pe cititorii noștri cu odată cu majorarea pretului revistei s-a modificat și pretul abonamentelor.	Costul abonamentelor trimestriale cu reducere este:	Cei interesați sînt rugați să trimită adeverințe corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școala etc.) pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Distribuție. Adeverințele sînt valabile un an de zile.
	2.000 lei cu ridicare de la redacție. 2.500 lei cu expediere prin poștă.	
	Costul abonamentelor trimestriale integrale este:	
	2.800 lei cu ridicare de la redacție. 3.000 lei cu expediere prin poștă.	

Sponsorizate de ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont. 45102532 BCR, Elibetia sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

HORAȚIU PEPINE

Mișcarea
sindicală abia începe

Emil Constantinescu și Victor Ciorbea

Nu poate fi vorba la noi de o teorie a sindicalismului. Cu toate acestea, Victor Ciorbea a vorbit despre salvarea sindicalismului autentic, iar opoziția sa, fostul camarad Miron Mitrea, a spus la rîndul său că sindicatele trebuie protejate de un amestec prea accentuat al politicului.

Prin urmare, există câteva modele, deși nu prea clare. Victor Ciorbea are un mare avantaj față de Miron Mitrea și, mai cu seamă, față de cei asemenea lui, care vor rămîne în sindicat măcar pentru că nu au anvergura necesară de a se aventura în politică. Actualul (încă) președinte al CNSLR-Frăția a încercat să-și clarifice propria condiție și a decis că sindicatele au înaintea lor un partener vremelnic, statul-patron, cel mai cinic patron care a existat vreodată, și, prin urmare, acțiunea sindicală imediată trebuie corelată cu acțiunea politică de dizolvare a mamutului etatism. Din această perspectivă, politizarea sindicatelor nu doar că nu este o deviere, dar e chiar o necesitate. Miron Mitrea, în schimb, pare ferit de asemenea eforturi de elaborare mentală. În clipa cînd a observat că sindicalismul, înțeles numai ca efort de a obține pentru salariați un contract cit mai avantajos, e un efort lipsit de orice perspectivă în condițiile economiei de stat, s-a grăbit să abandoneze și să accepte oferta pe care i-a făcut-o Adrian Năstase. Interesant este că Miron Mitrea a pretins că despărțirea de Ciorbea se produce din cauza unor diferențe doctrinare. Mitrea se consideră de stînga și li definește pe ceilalți ca fiind de dreapta. În realitate, Mitrea se supraevaluează, intrucît, dacă ar avea cu adevărat o idee sindicală plasată la stînga față de opțiunile oponenților săi, atunci ar trebui să se găsească, pur și simplu, în tabăra lui Ilie Verdet. În esență, e vorba ca sindicalul să-și asume sau nu în mod explicit valorile lumii liberale bazate pe proprietatea privată. Marxismul, de exemplu, a dus lupta sindicală la terorism revoluționar. Iar în această epocă postcomunistă Stînga înseamnă dictatul salariaților, așa cum s-a întimplat în Societatea româno-franceză „Vilmar” de la Rimnicu-Vilcea, unde patronii au fost tratați ca niște dușmani de clasă. Miron Mitrea a vorbit însă destul de clar și despre pericolul pe care îl reprezintă activismul PSM în rîndurile sindicatelor. Prin urmare, stingismul domnului Mitrea nu este unul tipic sindical. Ba s-ar putea spune că liderul șefilor și-a găsit buni prieteni printre membrii Guvernului, Mircea Dan Popescu sau Viorel Hrebenciuc, ceea ce nu înseamnă decît o complicitate cu Patronatul. Frăția și-a plasat liderii în posturi guvernamentale, mizînd pe un echivoc exploatabil în ambele sensuri. Atît o parte, cit și cealaltă

poate trăi iluzia calului troian plasat în cetatea adversă. Sindicaliștii se înghală însă dacă au crezut în această imagine și vor putea constata, cum s-a putut vedea și pînă acum, că negocierile cu Guvernul vor decurge tot mai bine, cu mai puține accidente, dar cu tot mai frave rezultate. În definitiv, sindicatele își vor pierde incisivitatea, fără ca cineva să protesteze, pentru simplul motiv că inițiativele și tonul combativ au aparținut mai cu seamă liderilor. În situația în care negocierile cu Guvernul vor fi subtil boicotate, desprinderea proiectată de Victor Ciorbea pare într-adevăr singura soluție viabilă, deși destul de îndrăzneată, dacă ne gîndim la inerția masei sindicale și la dificultatea de a opta clar pentru o tabără sau alta. În definitiv, ceea ce pretinde domnul Ciorbea sindicaliștilor este un fel de scrutin anticipat cu organizare restrînsă. Cu cine veți vota la alegerile următoare, cu FDSN sau cu Convenția Democratică? Prematură întrebare pentru foarte mulți oameni care nu și-au precizat opțiunile politice. Salvagardarea sindicalismului autentic pe care va insista, de bună seamă, domnul Ciorbea, adică al sindicalismului aflat în mod necesar de partea Opoziției, va fi o temă mult prea abstractă. De aici se trage și avantajul practice pe care domnul Mitrea îl are asupra competitorului său. Miron Mitrea are de partea sa inerția, întotdeauna mai mare decît impulsul dinamic, are avantajul dintotdeauna al gmecheriei duplicitare și va reuși, de bună seamă, să mențină în zona sa de influență cea mai mare parte a actualei Confederații CNSLR-Frăția. Să pleci cu Ciorbea înseamnă să faci un pariu politic riscant; să rămii, nu pierzi și nu câștigi nimic, dar îți păstrezi posibilitatea de a protesta sau de a pleca ulterior, cînd lucrurile se vor arăta definitiv compromise. Nu cred însă că ceea ce se întimplă înseamnă distrugerea mișcării sindicale, pentru simplul motiv că ea nu a existat pînă acum. Fără un minim suport teoretic, sindicalismul e o acțiune haotică. Poate doar de aici înainte să se cristalizeze o mișcare sindicală, iar ea va începe neîndoielnic din nucleul constituit de Victor Ciorbea. Pe de altă parte, alături de Miron Mitrea vor rămîne sindicatele care sprijină etatismul, și în primul rînd regile autonome, mereu privilegiate. În partea cealaltă, vom asista la constituirea unei mișcări sindicale în condițiile proprietății private și expusă cu adevărat pericolului Stingii.

MARTI 16 AUGUST

● Victor Ciorbea va înființa o nouă Confederație sindicală

Victor Ciorbea, președintele CNSLR-Frăția, a anunțat că se retrage din Confederație pentru a înființa împreună cu unele federații și uniuni județene o nouă Confederație sindicală, care ar urma să colaboreze cu CDR. La începutul lunii septembrie, CNSLR-Frăția va organiza un congres extraordinar, la care se va discuta reorganizarea acesteia.

● Conducerea UDMR s-a plîns de Legea învățămîntului

Max Van Der Stoep, Înaltul Comisar CSCE pentru minoritățile naționale, s-a întîlnit la Cluj cu conducerea UDMR, cu primarul Gheorghe Funar, cu reprezentanții Forumului Democrat German și ai Alianței Romilor. Liderii UDMR au atras atenția asupra discriminării etnice din instituțiile de stat și asupra Legii învățămîntului. Ei au precizat că în cazul în care Senatul nu va accepta modificările propuse de UDMR, aceasta va stringe semnături pentru elaborarea unei inițiative legislative pentru învățămîntul în limbile minorităților. Reprezentanții UDMR au mai declarat că inscripțiile bilingve din județul Cluj au fost scrise la ordinul prefectului Grigore Zanc.

MIERCURI 17 AUGUST

● Sindicatele trebuie menținute departe de zona politicului

Miron Mitrea, președintele executiv al CNSLR-Frăția, a recunoscut că i s-a oferit un post în Delegația Permanentă a PDSR. Referindu-se la declarațiile lui Victor Ciorbea privind înființarea unei noi Confederații sindicale, Miron Mitrea a apreciat că ideologizarea sindicatelor este periculoasă și că acestea ar trebui menținute departe de zona politicului.

● Măsuri de accelerare a privatizării

Guvernul a luat în discuție unele măsuri privind accelerarea procesului de privatizare, măsuri care, conform Executivului, au fost determinate de disfuncționalitățile legislative și instituționale. Astfel, din totalul de 6.700 de societăți comerciale, pînă la ora actuală nu s-au privatizat decît 22 prin Agenția Națională de Privatizare și 590 prin Fondurile Proprietății Private și Fondul Proprietății de Stat.

● Protestul anti-Caritas a fost întrerupt de Poliție

Protestul greviștilor foamei din Cluj față de „Caritas” și Ioan Stoica a fost întrerupt cu forța de Poliție, care i-a evacuat din sediul Primăriei Cluj, la cererea lui Gheorghe Funar. Cei 30 de greviști fuseseră invitați să-și continue protestul în Primărie de însoțitorii primarului Clujului.

JOI 18 AUGUST

● Partidul lui Gheorghe Funar intră în Guvern

După câteva luni de negocieri, PUNR a obținut de la partidul de guvernămînt două posturi de miniștri. Este vorba despre Valeriu Tabără, deputat PUNR, și Adrian Turicu, director al ROMTELECOM-Maramureș, membru PUNR, care au fost numiți la conducerea Ministerului Agriculturii, respectiv a Ministerului Comunicațiilor, oficializîndu-se astfel intrarea PUNR la guvernare alături de PDSR. Cei doi membri PUNR i-au înlocuit pe Ioan Oancea și Andrei Chirică.

● S-a constituit prima alianță politico-sindicală la nivel național

La sediul CDR, Emil Constantinescu (președintele CDR), Victor Ciorbea (președintele CNSLR-Frăția) și Dumitru Costin (președintele BNS) au semnat o declarație de intenție care instituie oficial prima alianță politico-sindicală din România, ca o alternativă la actuala guvernare.

● Petre Roman invitat la Procuratură
Petre Roman, președintele Partidului Democrat, a fost audiat la Parchetul General de Vasile Manea-Drăgulin, Procurorul General. Petre Roman a răspuns acuzațiilor ce i-au fost aduse, arătînd că este vorba despre „o înscenare care încearcă să acopere gaurile cabinetului Văcăroiu”.

VINERI 19 AUGUST

● „PUNR a obținut patru portofolii” sustine Ioan Gavra

Ioan Gavra, vicepreședintele PUNR, a afirmat că într-un viitor nu prea îndepărtat va avea loc o nouă remaniere guvernamentală. Deocamdată, a mai spus Gavra, PUNR a obținut patru portofolii în actualul guvern. Este vorba despre ministerele Justiției (Gavril Ioșif Chiuzbaian), Transporturilor (Aurel Novac), Agriculturii (Valeriu Tabără) și Comunicațiilor (Adrian Turicu). Vicepreședintele PUNR a anunțat că în zilele următoare va începe discutarea proiectului de fuziune cu PDAR.

● PRM solicită și el două posturi în Guvern

Partidul România Mare solicită PDSR-ului două portofolii în guvernul Văcăroiu, a anunțat C.V. Tudor. Pe lîngă cele două posturi de miniștri, PRM mai pretinde posturi de secretari de stat, directori în ministere, ambasadori, prefeți etc.

● PDSR încalcă Constituția

Victor Babiu, vicepreședinte al Partidului Democrat, consideră că noua remaniere guvernamentală dovedește disprețul pe care PDSR îl are față de Parlament: „S-a ajuns în situația ca o jumătate din membrii actualului guvern să nu fie validați de către Parlament, prin nesocotirea gravă a Constituției”.

Perjo

● Ioan Oancea va fi numit consilier prezidențial

Purtătorul de cuvînt al Guvernului, Ioan Roșca, a declarat că Ioan Oancea, fostul ministru al Agriculturii (acuzat în presă de corupție și trafic de influență), va fi numit consilier prezidențial, iar Andrei Chirică, fostul ministru al Comunicațiilor, va deveni director general al ROMTELECOM. În ședința săptămînală a Executivului, Nicolae Văcăroiu i-a prezentat pe noii miniștri PUNR.

● ANP a prezentat lista întreprinderilor propuse pentru privatizare

Iacob Zelenco, președintele Agenției Naționale de Privatizare, a prezentat Guvernului lista întreprinderilor propuse pentru privatizare. Lista cuprinde 2.934 de societăți comerciale, ea urmînd să fie completată cu instituțiile de asigurări. Cele 2.934 de societăți comerciale reprezintă 47,8% din totalul întreprinderilor existente în România. Executivul a decis ca IAS-urile și AGROMECE-urile să nu fie cuprinse în listă.

(Continuare în pagina 4)

(Urmare din pagina 3)

SÎMBĂTĂ 20 AUGUST

● PNTCD protestează față de numirea în Guvern a unor membri PUNR

Biroul de conducere și coordonare al PNTCD protestează împotriva încălcării Constituției prin „introducerea abuzivă a unor reprezentanți ai unui partid extremist în guvernul Văcăroiu și consideră actualul Executiv drept un guvern FURNAR-VĂCĂROIU”. PNTCD atrage atenția asupra consecințelor pe care le va avea în Occident „această simbioză aberantă între o formațiune care se numește democrație și un partid fascist, decretat ca atare de toate forurile internaționale”.

● „PUNR va reprezenta o tendință neoliberală”

Valeriu Tabără, noul ministru al Agriculturii, a declarat că principalul său obiectiv ca ministru este coborârea cheltuielilor pentru alimente sub 50% din cheltuielile unei familii. Tabără a mai spus că în cadrul Guvernului, PUNR va reprezenta o tendință neoliberală.

DUMINICĂ 21 AUGUST

● Simpozion despre 23 august 1944

La Muzeul Țăranului Român, Fundațiile „Juliu Maniu”, „Anastasia”, „René Radu Politicrat”, „Acțiunea Civică”, „Mișcarea România Vititoare”, Grupul „Patria” și Comitetul „Adevărul despre 23 august 1944” au organizat un dialog cu tema „Adevăr și mistificare despre 23 august 1944”. În deschiderea simpozionului a fost citit mesajul Regelui Mihai I către poporul român.

LUNI 22 AUGUST

● Președintele Iliescu aprobă încălcarea Constituției de către Executiv

La Palatul Cotroceni, noii miniștri PUNR au depus jurământul în fața președintelui Iliescu. Cu această ocazie, Ion Iliescu a ținut să precizeze că nu este necesară validarea noilor miniștri de către Parlament, având în vedere că programul de guvernare prezentat la constituirea guvernului Văcăroiu nu va fi modificat.

● Președintele Iliescu despre 23 august 1944

Sub egida Academiei Române și a Ministerului Apărării Naționale s-a desfășurat simpozionul „50 de ani de la trecerea României de partea coaliției Națiunilor Unite”. În alocuțiunea sa, președintele Iliescu a apreciat că la 23 august, soarta țării a fost determinată de acțiunea hotărâtă a forțelor politice coalizate în Blocul Național Democrat, de conlucrarea „cu cercurile Palatului și cu cadre responsabile din conducerea Armatei”. „În viziunea Anei Pauker”, a mai spus Ion Iliescu, „era de preferat intrarea în forță, în România, a Armatei Roșii, aflată în plină ofensivă, eliminarea monarhiei și a partidelor istorice de pe scena politică și instaurarea directă a unui regim de democrație populară ca formă a diciturii proletarietului. (...) Acesta era un punct de vedere antinațional, care, prin consecințe, echivala cu opțiunea sinucigașă a lui Antonescu de organizare a liniei de rezistență Focșani-Nămoloasa”. Președintele a precizat că liderii comuniști de la Moscova i-au acuzat pe comuniștii din țară de colaborare cu partidele „burghezo-moșierești”.

● Bogdan Hossu protestează împotriva „politizării mișcării sindicale”

Bogdan Hossu, președintele Cartelului „Alfa”, a protestat împotriva a ceea ce el a numit „manevrele de politizare a mișcării sindicale”. El i-a atacat atât pe Miron Mitrea, cât și pe Victor Ciorbea pentru scindarea CNSLR-Frăția.

Rubrică realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU

ILIE ȘERBĂNESCU
Creștere efectivă sau doar statistică?

Estimări statistice preliminare vorbesc de o inflație în iulie de numai 1%. Ceea ce ar confirma scăderea sensibilă și continuă a ratei inflației în ultimele luni. Pentru iunie, datele statistice, oferite de Comisia Națională de specialitate, menționează cifra de 2,6%, față de 13-14%, aproape lună de lună, în 1993. Nimeni nu poate nega aceste cifre. Ca și cele arătând o relativă stabilizare a cursului leului în aceeași perioadă, ele dau expresie unei realități pe care o poate constata, de altfel, oricine prin observație directă.

Sînt, însă, alte cifre statistice care, prin optimismul lor greu de acceptat teoretic, și dificil de verificat în practică, trezesc suspiciuni printr-un optimism excesiv. Este cazul cifrelor privind producția, dar și al altora. Ar fi imposibil, desigur, să ni se demonstreze prin statistici că ne merge mai bine, dar se încercă a ni se dovedi măcar că e mai bine de cînd a venit PDSR-ul la putere. Astfel, statisticile din ultimul timp sînt extrem de analitice și elaborate pentru perioada Roman-Stolojan, dar foarte selective și deloc explicite în ce privește perioada Văcăroiu.

Calul de bătaie îl constituie ceea ce dl. Văcăroiu numește „redresarea producției” sau „oprirea declinului producției”, o „premieră” după degingolada din timpul guvernărilor anterioare. Nu ni se menționează însă care ar putea fi explicația pentru care FMI și Banca Mondială – care, de altminteri, dispun de un model formalizat al economiei românești pe care simulează, cu destulă acuratețe, mișcarea acestora în funcție de datele comunicate de partea română – au estimat pentru 1993 o scădere cu 2,5% a PIB (produsul intern brut) în România și nu o ușoară creștere despre care vorbește dl. Văcăroiu.

Trecem peste faptul că în practică ar fi mai bine să fie cum spun statisticile FMI și nu cele ale dl. Văcăroiu. Dacă în condițiile bine cunoscute (și recunoscute) ale absenței oricărei restructurări s-ar fi obținut, totuși, o creștere statistică a PIB, ar însemna că aceasta s-a realizat pe seama reactivării structurilor falimentare ale industriei. Adică pe seama a ceea ce trebuie înlăturat, reprezentînd de fapt o pierdere. În orice caz, guvernul nu este prea mîrinimos în a oferi explicații pentru creșterea fabuloasă, anul trecut, atît a producției pe stoc, fără desfacere – deci a producției fals crescute, ajunsă la echivalentul a 70% din PIB –, cit și a inflației. Ambele constituie prețul nefast al politicii actualului guvern de stimulare a producției înaintea restructurării acesteia.

Ni se spune acum de la Comisia Națională de Statistică un lucru greu de crezut pentru economiști. Producția a continuat să sporească, și încă viol, în perioada celor mai draconice măsuri de jurgulare a inflației și de stopare a devalorizării monedei naționale, măsuri care, știe toată lumea, sînt de natură a afecta, și nu a încuraja creșterea producției. Adoptarea acestor măsuri – dintre care cele mai uzuale sînt restricționarea emisiunilor monetare, restrîngerea și scumpirea creditelor, majorarea dobinzilor, limitarea deficitului bugetar – se face tocmai cu accep-

țarea unui efect dinainte cunoscut. Descurajarea temporară a producției, în ideea că acest efect este un rău mai mic în comparație cu continuarea unei inflații atotdistrugătoare atît pentru economie, cit și pentru populație.

Că în urma măsurilor restrictive luate, prin penuria de lei creată pe piață, inflația a scăzut substanțial este absolut normal. La fel și cu stabilizarea cursului leului. Normal și de laudat, chiar dacă realizarea este pe mîna politicii FMI și nu a celei proiectate de dl. Văcăroiu. Dar și că producția a crescut în condițiile creditului scump și restricțiilor bugetare și monetare ar fi cam greu de crezut.

Simțînd vulnerabilitățile, dl. Eugen Rădulescu, director cu probleme valutare în Banca Națională, s-a declarat el însuși mirat, dar a oferit o explicație. Cererea internă s-a comprimat în condițiile politicii restrictive, dar producția a crescut totuși pe seama cererii externe, statisticile punînd în evidență realmente o sporire masivă a exporturilor. Acestea au fost, în prima parte a lui '94, mai mari cu 41% decît în perioada corespunzătoare a anului trecut. Creșterea este serioasă și remarcabilă. Și la ea a putut contribui eliminarea în acest an a supraevaluării leului, în condițiile liberalizării, în raport cu un curs forțat, menținut anul trecut. Dar se observă că aproape întreaga creștere a exporturilor, față de perioada corespunzătoare a anului trecut, s-a produs, de fapt, chiar în iunie, anul acesta. Cînd, într-o singură lună, exporturile au sporit cu 40% (față de mai). Cînd cursul leului – deja stabilit – n-a mai putut contribui ca factor stimulat.

Pentru orice economist, o creștere de 40% a exporturilor într-o singură lună – mai ales în condițiile menținerii neschimbate a cursului valutar – este strict imposibilă ca sporire efectivă de producție livrată în exterior, avînd cu totul alte explicații. Și în cazul în speță explicația există. Și este contabilă. Cifrele privind exporturile sînt exprimate în dolari. Iar scăderea dolarului pe piețele internaționale a făcut ca partea din exporturile românești – de altfel majoritară – derulată și decontată în alte valute, îndeosebi mărci germane, să valoreze mai mult în dolari! De unde și marea creștere. Dar nu chiar efectivă, ci mai mult statistică!

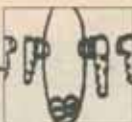

Radio Delta – “Drumul cel mai scurt către informație”

F ● emisiune pivot consacrată actualității
O ● oferă mesaje clare și inteligente create special pentru dvs.
C
U ● vă îndeamnă la acțiune prin informație
S ● de luni pînă vineri, între 7⁰⁰ și 10⁰⁰

“Drumul cel mai scurt către informație”

RADIO DELTA

„Verde“ de la Vest?

Recenta remaniere guvernamentală, prin care PUNR-ul a intrat în guvern cu două posturi ministeriale, cel al Agriculturii, prin dl. Valeriu Tabără, membru al Ligii și Fundației „Mareșal Ion Antonescu”, și cel al Comunicațiilor, prin dl. Adrian Turicu, a stîrnit, cum era și de așteptat, un cor de comentarii dezaprobatore atît din partea jurnaliștilor opoziției, cît și din cea a politicienilor Opoziției. Foarte mulți, precum Ion Cristoiu în editorialul său din „Ev.z.” din 20 august, și-au pus de îndată întrebarea: de ce au cedat PDSR-ul și Ion Iliescu dinaintea pretențiilor de guvernare ale aliatului său? De ce a riscat Puterea, prin asocierea directă a guvernării la partidului lui Gh. Funar, înrăutățirea imaginii sale înaintea puterilor occidentale? Și de ce totul s-a petrecut tocmai acum și nu acum o lună sau șase?

Mi se pare că întrebarea de competență, în cazul acestei remanieri, este, într-adevăr, „de ce așa de tirziu?”. Fîndcă – să ne înțelegem – între PDSR și PUNR nu există mari divergențe de fond. Să dau numai un mic dar nu lipsit de relevanță exemplu: PDSR acceptă în rîndurile sale un ins precum senatorul Gh. Dumitrescu, ce nu se sîfșește să se refere, în „România Mare” nr. 214, la Elie Wiesel, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, ca la „ovreiagul nostru” cu „memorie scurtă” și „mîntre strîmță” deoarece acesta culează să critice încercările de reabilitare a mareșalului Antonescu!

Desigur, PDSR s-a străduit mult să-și confecționeze, pe plan național și internațional, o imagine de partid modern, social-democrat, partizanul unei linii măsurate. D-nii Năstase sau Coșea au lucrat mult în această direcție, dar simplul fapt că acest partid acceptă în rîndurile sale antisemiți și șovini notorii și că a preferat să guverneze cu sprîjinul PUNR, PRM și PSM, atunci cînd ar fi putut încerca o alianță cu Opoziția, spune totul despre vocația profund nedemocratică a acestui partid.

Oricum, este plauzibil că pînă acum PDSR a rezistat pretențiilor aliatului său, în primul rînd datorită ecoului internațional defavorabil pe care acceptarea acestuia în guvern l-ar fi produs. S-a schimbat ceva în această direcție? Mă tem că da.

Potrivit unor informații credibile, dl. Richard Shifter, adjunct al secretarului de stat al SUA, responsabil cu problemele europene, ar fi admis că oficialitățile americane nu mai sînt preocupate de asocierea la guvernare a partidelor extremiste. Iar aceasta în special fiindcă aceleași autorități tind să considere drept bună performanța economică a guvernului Văcăroiu, care a reușit să stopeze inflația și să asigure stabilitatea macro-economică.

Dacă așa stau lucrurile, s-ar putea vorbi oare despre o „Realpolitik” dusă la extrem, în disprețul nu numai al opiniei publice democratice românești, dar și al valorilor fundamentale ale poporului american? Mă abțin să comentez prea mult și prea aspru. Oricum, dacă guvernul Văcăroiu a primit „verde” pe asemenea canale, faptul că la cîteva zile PUNR-ul capătă fotolii ministeriale nu mai constituie o surpriză.

Se poate, de asemenea, presupune – și există unele informații plauzibile în această direcție – că PDSR-ul și președintele Iliescu au reușit să convingă o serie de guverne occidentale că ei reprezintă un tampon înaintea pretențiilor „radicalilor” lor aliați, care pot fi mai ușor controlați în interiorul Puterii decît în afara ei. Să nu uităm și performanțele destul de slabe ale Opoziției, situație ce sugerează analiștilor occidentali că actuala Putere din România e nu doar un partener relativ credibil pe planul reformei, dar și de durată. Pe de altă parte, în împrejurarea în care războiul iugoslav continuă, în care Ucraina pare pe pragul prăbușirii, cînd Rusia nu este în stare să oprească traficul ilegal cu materiale nucleare extrem de periculoase, cînd foștii comuniști au revenit la putere în Polonia sau Ungaria, severitatea – justificată în sine – față de guvernarea de la București nu mai poate fi susținută în cotele înalte din 1990 sau 1991.

Vedem că, după toate probabilitățile, unele reușite economice au făcut guvernul Văcăroiu mai sigur de sine. Or, din acest punct de vedere, miza fundamentală rămîne marea privatizare, al cărei proiect de lege, amendat de către guvern, trebuie supus votului Parlamentului în toamnă. Va fi un vot esențial, iar sprîjinul PUNR-ului va fi decisiv în condițiile, foarte probabile, ale votului negativ al Opoziției. Cazul PDAR a demonstrat că fidelitatea aliaților nu este chiar fără fururi, iar partidul d-lui Iliescu nu vrea surprize într-un moment hotărîtor.

Ne-am putea întreba dacă PDSR-ul nu se teme că, asociînd direct la guvernare un partid amestecat în scandalul Caritas, nu va pierde din popularitate. Ei bine, se pare că nu se teme! Pe de o parte, se mizează, probabil, pe lipsa de vigoare a opiniei publice românești. Pe de alta, se speră că o reușită, fie și parțială, a privatizării de masă va aduce un spor de popularitate internă PDSR-ului, ce va compensa pe termen mai lung daunele de moment.

Fără îndoială, remanierea de săptămîna trecută a încălcat un fel de regulă nescriasă care a funcționat mai bine de doi ani: partidele extremiste și naționaliste sînt asociate la guvernare, dar nu guvernează nemijlocit. Profitîndu-se de complexitatea unor responsabili occidentali, de conjunctura internațională, de descurajarea opiniei publice interne și de o relativă stabilizare economică (ce a infirmat – trebuie recunoscut – multe din prezicerile catastrofice ale unor personalități din Opoziție), unul dintre aceste partide a intrat în guvern. Pe cînd și celelalte?

Să mi se mai permită o remarcă. Cum se vede, credibilitatea și reputația guvernului român în străinătate depind, în mod esențial, de aplicarea programului de privatizare acceptat și de instituțiile internaționale de credit (FMI și BM). Or, pe termen ceva mai lung, privatizarea și, în general, reforma economică nu avantajează actuala Putere, ce s-a bazat pe confuzia proprietății private și a celei publice. Privatizarea va schimba profund natura proprietății în România, ceea ce, asociat cu o fie și modestă îmbunătățire a nivelului de viață, va antrena importante schimbări de mentalitate. Pentru a-și consolida dominația pe termen scurt, actuala Putere – pe care eu am numit-o „directocratică” – e obligată să-și compromită viitorul mai îndepărtat. O nouă, vorba lui Hegel, „violență a istoriei”?

EVENIMENTUL VEDETĂ AL SĂPTĂMÎNII POLITICE

Guvern bicolor

JOI 18 AUGUST 1994

● Comunicat al Guvernului
Primul-ministru al României, Nicolae Văcăroiu, a procedat la o remanieră guvernamentală.

● Întră în guvern doi miniștri PUNR
Valeriu Tabără și Adrian Turicu.
● Nicolae Văcăroiu comentează în direct pe postul național de Radio: „Avem un guvern, hai să spunem, bicolor.”

Cele două culori

● Oliviu Gherman – președinte al PDSR
„Cooptarea celor doi reprezentanți ai PUNR nu este făcută strict ca un act politic, deși are și conotație politică, ci este făcută pe marginea unor propuneri valoroase ale respectivei formațiuni pentru activitatea Executivului.”

● Ioan Gavra – vicepreședinte al PUNR
„La această oră, PUNR și-a asumat efectiv răspunderea politică a guvernării, deci a trecut din planul susținerii indirecte în planul participării efective la guvernare.”

Reacții

VINERI 19 AUGUST

● Convenția Democratică din România
Remanierea: „rezultatul unui lung șantaj politic exercitat de partidele-satelit asupra PDSR”.

● Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat
Noul guvern: „o simbioză aberantă între o formațiune care se numește democratic și un partid fascist”.

● Partidul Democrat (FSN)
„Șovinismul românesc și susținătorii Caritas-ului vor putea să se manifeste cu mai multă vigoare.”

● Partidul România Mare
Adresază o scrisoare deschisă președintelui PDSR, Oliviu Gherman, președintelui executiv, Adrian Năstase, și premierului Nicolae Văcăroiu, în care solicită participarea la guvernare cu: 2 miniștri, 5 secretari de stat, 2 directori generali în aparatul propriu al Guvernului, 3 ambasadori etc., etc., etc.

● Agenția internațională Associated Press titrează
„Ultranationaliștii au pătruns în guvernul României” (P.P.)

VALERIU TABĂRĂ – ministrul Agriculturii

ADRIAN TURICU – ministrul Comunicațiilor

Născut la 1 iulie 1949 în comuna Sălcina, județul Timiș. Absolvent al Facultății de Agronomie din Timișoara. În 1984 își ia doctoratul în Agronomie. În 1991 devine conferențiar la catedra de Fitotehnie a Universității de Științe Agricole din Timișoara. Membru fondator și președinte al Uniunii Vatra Românească Timiș și vicepreședinte al Comitetului Național Director al Uniunii. Este și membru al Ligii și Fundației „Mareșal Ion Antonescu”. Din 1992 este deputat, lider al grupului parlamentar PUNR din Camera Deputaților. Imediat după investitura a declarat că „PUNR va reprezenta o tendință liberală în actualul Guvern”.

Născut la 8 mai 1952 la Arad. Absolvent al Facultății de Electronică din IPB. Membru PUNR din 1993. Pînă în prezent a ocupat postul de director al ROMTELECOM Maramureș. Consideră că susținerea sa de către PUNR pentru funcția de ministru al Comunicațiilor este potrivită, pentru că sistemul național de comunicații are tocmai această caracteristică – de unitate.

AM BĂGAT DOI.
ȘI SĂ-ÎN MULȚIM
DE OPT ORI

Perjo

În comentariul d-lui Pavel Cămpăanu la sondajul de opinie CIS – iulie 1994 din numărul trecut, pagina 6-a, coloana a 3-a, punctul 6. Mecanismul principal, rîndurile 2-3, în loc de „principala cale de apropiere” se va citi „principala cale de apropiere”, iar pe ultimele două rînduri ale aceluiași punct, în loc de „transformarea procesului de apropiere” se va citi „transformarea procesului de apropiere”.

Activitatea editorială a organizațiilor neguvernamentale

Alături de cărțile care sînt scoase pe piață de editurile obșnuite, apar astăzi multe "lucrări" care nu urmează circuitul comercial standard - prin librării -, ci ajung direct, și deseori gratuit, la diferite categorii de cititori interesați. (Este deci vorba de materiale subvenționate, pe care le putem recunoaște și prin faptul că volumele nu au pe coperta a patra un preț.) Aș nota în acest sens cărțile publicate de către organizațiile neguvernamentale și care sînt adresate fie activiștilor acestor organizații, fie cititorilor aflați "în obiectivul" lor. S-ar putea aminti tipărirea ale Fundației Soros - Catalogul organizațiilor neguvernamentale din România, Manual pentru ziaristi din Europa Centrală și de Est -, ale Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale - Omul și politica, Privatizarea și redresarea economică, Limbajul modern al documentelor tehnice, Conducerea de stat și locală etc. Liga Pro-Europa a tipărit un ghid al Democrației elvețiene, LADO mai multe sinteze: Drepturile minorităților, Drepturile omului pe vestite copiii, Consiliul Europei și apărarea drepturilor omului ș.a. APADOR-CH a tipărit două broșuri: Dacă vă gândiți să emigrați și Drepturile noastre și legea penală. Numărul titlurilor și al siglelor diferitelor organizații implicate în activități editoriale ar putea continua indefinit, demonstrând faptul că este vorba despre o activitate publicistică de anvergură, dar pe care opinia publică o cunoaște, în general, prea puțin.

Cărțile amintite apar în tiraje foarte diferite, de la o mie de exemplare la câteva mii, existînd și proiecte entuziaste care ajung la un tiraj de peste 10.000 de copii. Așa cum spuneam, tipărirea lor este asigurată din diferite resurse, iar distribuția se face direct interesatilor: ziaristilor, politicienilor, juriștilor, activiștilor în domeniul drepturilor omului, ecologilor ș.a.m.d. Cărțile tipărite de organizațiile neguvernamentale sînt foarte diferite: din punct de vedere calitativ, al conținutului - mai tehnic sau mai puțin tehnic -, al tipăririi propriu-zise. Diferită este și calitatea "distribuirii", modul în care volumele reușesc să ajungă la destinatari, aspect mai important decît poate părea la prima vedere. Responsabilitatea principală pentru această activitate editorială este a celor care alcătuiesc proiectele. Aceștia aleg și autorii - autohtoni sau cei tradași - și mijloacele de ordin editorial și sistemul de distribuire a materialelor către categoriile de ci-

titori interesați. O anumită responsabilitate revine însă și sponsorilor. Ultimii primesc în general mai multe propuneri-proiecte. Prin alegerea pe care o fac, ei asigură apariția unor lucrări în detrimentul altora, impulsionează anumite organizații prin subvenții care ar fi putut fi utilizate, eventual mai bine, de alte organizații similare.

Problema "responsabilităților" mi-a apărut în minte pregnant citind cartea publicată de curînd de către Societatea Independentă Română a Drepturilor Omului, **Dicționar incomplet al drepturilor omului**. Acest titlu se vrea acoperit printr-un "dialog" între Corneliu Ormăneanu (președintele SIRDO) și Emil Lungeanu, care este procuror la Parchetul General al României și în același timp, membru SIRDO. Dicționarul a ales o tematică al cărui scop precis a fost să acopere alfabetul și, conform unei strategii mai puțin clare, ceva din problematica drepturilor omului: Adevăr, Blocaj, Cenzură, Drepturi, Elitism, Frică, Grațiere, Haz, Icoană, Jalbă, Kafka, Lanț, Minorități, Nu, Om, Penitenciar, Quorum, Reformă, S.I.R.D.O., Tulkens, Uniformă, Viață, Vidia, Xenofob, Yoga, Zori.

Dar orice discuție în problema logicii, privind tematica sau formula de prezentare, a unui dicționar - fie el și incomplet - al drepturilor omului se vede de la început depășită de șocul produs de limbajul celor doi "autori". Practic, conținutul, atît cît există, dispore în vulgaritățile și exercițiile neînțelate de unor submediocri pe care nici un cititor nu și le putea imagina luînd în mînă o carte cu un astfel de profil. Conform lui C.O. și E.L., adevărul nu s-ar afla la mijloc, intrucît "din cite știm noi de la anatomie, undeva la mijloc este nu adevărul, ci anusul" (p. 8) Sau altă mostră a acestei obsesii scatologice: "Negățiile sunt paraziții intestinali ai logicii: de ce să te mai scrumi atîtă să conțegi ceva ..." (p.62). Jocuri de limbaj: "Ți La Căciulați a fost o dezgropare de adevăr? (R) La Căciulați a fost o dezgropare de oase" (p.9) Neștiind că patina culturală se recunoaște din stil, nu din mulțimea citatelor, autorii fac apel, tot timpul, la nume cu aoreolă din afara domeniului. "Așa-i că tușește bine bătrînul?", comentează P.L., pe marginea unei observații a lui René Guenon referitoare la "mania discuției" față de care "HIV este un biet bebeluș mucos" (p.10) și în același spirit: "Hopa, asta-i Aristotel!". Este oare o suferință psihanalizabilă faptul că E.L. și C.O. adaugă aproape întotdeauna o notă ireverentă, absolut arbitrară, la citirea marilor spirite: Thomas Morus, Stuart Mill, Flaubert, Leibniz, Maiakovski etc.? (De altfel, umflarea aceasta cu referințe filozofice, teologice, literare, fizice, matematice, istorice, cu care autorii au prea puțin de-a face, duce la inerente erori; ce să mai spunem despre prezentarea caricaturală a doctrinei yoga, "de care ne învăța Pantajali", "moșul ăla capitular" (p.203) Iată însă și comentarii ale specialistului: "... documentul intitulat **Rolul parchetului** adoptat de al optulea congres al O.N.U. pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, ăia de la Havana din 1990, este cu mult mai dat naibil" (p.22) Sau: "Dacă m-ar lovi dambăua și aș îmbrăca măne-poi-măine uniforma de procuror militar... oare m-aș disprețui?" (p.180) și: "... fiindcă băieții de la Circulație au bun simț și merită respect măcar pentru că ne iartă atunci cînd călcăm strîmb." (p.188) Iar la pp. 193-194: "Deci e cu schepsis principiul ăsta al indivizibilității: apără TOATE drepturile fundamentale, dar NU LA FEL, nu în aceeași măsură", la p. 197: "Eu însă zic să nu intrăm

prea adînc în drepturile intrauterine ale omului, să nu provocăm cumva mai știu eu ce avort..." și exemple de acest gen se succed pînă la ultima pagină a cărții.

Nici o altă calitate nu ar putea salva cartea de penibilul datorat limbajului ei. Dar ea are oricum impardonabile grașii de fond. Aș aminti aici diatriba lui E.L., la unul dintre principiile importante dezvoltate în ultimii zeci de ani în sistemul legislativ occidental și preluat și de către Constituția României: **dreptul la propria imagine**. Apoi, raportul dintre demnitatea umană și libertate, care i se pare a fi prezentat contradictoriu în Declarația Universală a Drepturilor Omului, documentele și problematica minorităților - expuse și comentate cu totul superficial. De altfel, respingerea ideii existenței unor acte cu caracter de discriminare a minorităților în România (deși exemplele sînt incontestabile și nu provin numai din vremea lui Ceaușescu) este corelată, stilistic, cu emfaza naționalistă prea bine cunoscută: "**Portul nostru tradițional este altul, românii n-au fost niciodată xenofobi**" (p.201) Numai că, pentru militanții ai drepturilor omului, poziția aceasta nu rămîne o problemă de filozofie individuală, ci chiar o problemă a autenticității portului lor.

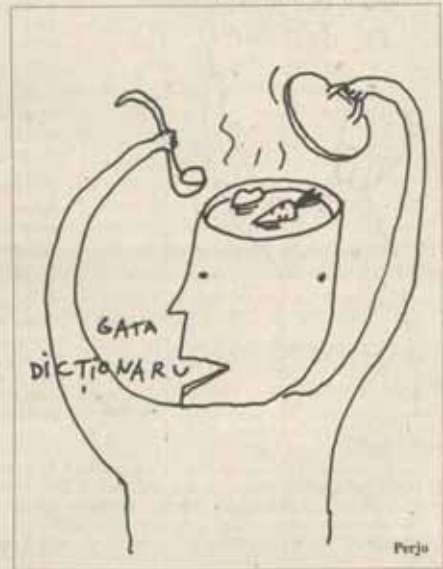
În volum sînt amintite și citeva cazuri de violări ale drepturilor omului, dar nu știu de ce, acestea datează - cu excepția, rezolvată între timp, a ziaristului de la Craiova acuzat în decembrie 1993 pentru publicarea unui articol, **Povestea porcului** - numai din perioada anterioară lui decembrie 1989. Oricum, ele sînt prezentate dezînlăt și numai cu efort se poate reconstitui traiectoria lor.

Cartea mai conține citeva ironii, deloc voalate, inadecvate și contraproductive, la alte organizații din sau dinafara domeniului drepturilor omului.

Despre spiritul textului s-ar mai putea adăuga că are un caracter opoziționist (ceea ce poate fi motivat), radical (ceea e conform cu militantismul garantării drepturilor și libertăților) precum și un surprinzător **scepticism pozitiv și energic** care ar fi putut da, în alt context și sancționînd fără milă atracția pentru vulgaritate, o literatură interesantă.

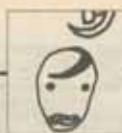
Dicționar incomplet al drepturilor omului este un afront pentru organizațiile de drepturile omului din România, care se văd asociate astfel cu o literatură a cărei vulgaritate și diletantism nu are nimic de-a face cu spiritul lor. Dar ea produce un deserviciu pentru întreaga breaslă a organizațiilor neguvernamentale, cînd proiectele pe care le propun vor fi privite, pe mai departe, prin suspiciunea generată de acest precedent. În sfîrșit și din păcate, ea afectează și prestigiul sponsorilor - al Guvernului Olandei și al Comitetului Helsinki din Olanda - al căror sprijin a dat viață pînă acum unor proiecte în care se îngemănează utilitatea și distincția. Deci exact contrariul acestei cărți jenante și inutile.

GABRIEL ANDREESCU

Adevărul literar și artistic, nr. 232

- Liviu Ciulei și Lucian Pintilie: bilețele către Clody Bertola
- „Nichita Stănescu față cu critica” de Alexandru Condeescu
- „Soarta liderilor literari” de C. Stănescu
- Cătălin Țirlea despre „Umorul involuntar” din „România literară”
- „Kitsch ghicitoarea mea” de Andrei Pogorilovski
- Felicia Antip descoperă un Sisif german
- Partea a doua a interviului-șoc cu Cezar Ivănescu

„Congelatorul“ ideilor false: naționalism și comunism în Europa de Est

I

Când, după cel de-al doilea război mondial, comunismul s-a instalat în estul Europei, unii și-au imaginat că el va oferi acestei zone șansa de a se dezbăra de problemele naționaliste tradiționale. Nu era comunismul o doctrină internaționalistă? Și nu se prezenta el ca un sistem politic și economic capabil să accelereze dezvoltarea societăților? Țările din Europa Centrală și Răsăriteană se aflau pentru prima dată în istoria modernă și contemporană reunite în aceeași sferă de influență, legate prin aceeași ideologie și printr-un sistem de alianță militară și de coordonare economică: Pactul de la Varșovia și CAER. O situație inedită pentru țări care aparținuseră unor zone de influență sau alianțe rivale, de natură să alimenteze tensiunile naționaliste. Situația politică, geopolitică și economică de la sfârșitul războiului oferea deci speranța că trăsăturile istorice și culturale din această parte a lumii se vor trasa din nou.

Au trecut mai bine de patruzeci de ani și vedem că nu s-a petrecut nimic din toate acestea. Dimpotrivă, prăbușirea blocului comunist, eliberarea țărilor din Est de sub jugul sovietic sînt însoțite de o revenire a tensiunilor naționaliste cu diferite intensități, uneori degenerînd în conflicte. Ce s-a întîmplat sau ce nu s-a întîmplat cu naționalismul în anii de la instaurarea comunismului pînă la prăbușirea lui în aceste țări?

Teoria actuală cea mai des întîlnită este cea a „parantezelor” sau a „congelatorului”. Potrivit acesteia, asistăm astăzi la reînnoirea trecutului refuzat, la reluarea istoriei de acolo de unde comunismul a întrerupt-o și a înghețat-o. Demonstrația care urmează va arăta că istoria naționalismului și-a urmat cursul în anii comunismului, însă sub forme speciale, permise și utilizate de autorități. Teoria aceasta subliniază exact ceea ce ascunde teoria „congelatorului” – responsabilitatea directă a regimurilor comuniste față de izbucnirea tensiunilor naționaliste în Europa Centrală și de Est și în fosta Uniune Sovietică. Cîteva repere istorice și teoretice vor permite o mai bună înțelegere a situației actuale.

Marxismul și problema națională

Prima problemă a socialismului marxist a fost să constituie în sinul capitalismului european o mișcare proletară internațională. Ea a trebuit să-și ajusteze principiile generale în funcție de împrejurări, să elaboreze și să pună în funcție practici, adaptînd viziunea internaționalistă la cele mai diverse situații – lupte între state-națiuni constituite, revendicări ale minorităților din sinul imperiilor sau statelor multietnice sau, mai tîrziu, mișcări de eliberare ale popoarelor colonizate. Analiza acestor situații a dus la formularea diverselor strategii și opțiuni de organizare care jalonează istoria mișcării comuniste (partid centralizat sau federație de grupări autonome definite pe o bază națională, alianță tactică sau refuzul alianței cu o anume fracțiune a burgheziei naționaliste, crearea și apoi dizolvarea organizației de control și coordonare: Comintern, Cominform etc.). „Definițiile națiunii și ale naționalității nu sînt, în cadrul mișcării marxiste, decît elemente ale unui reflex teoretic stimulat în special de preocupările strategice”, remarca Maxime Rodinson.

Pentru Marx și Engels, națiunea era o formă politică tranzitorie legată de dezvoltarea capitalismului, și orice revendicare națională trebuia subordonată revoluției proletare. Această revoluție urma să aibă loc în statele cele mai evoluate – deci deja constituite ca state-națiuni. Așadar, nu exista nici un interes să se pună accent pe mișcările naționaliste în curs. Marx și Engels au denunțat încă din 1848 romantismul naționalist, care însuflețea atunci multe popoare europene. El nu constituia, în interpretarea marxistă, decît o variantă a aceluși sentimentalism burghez ce risca să-i distragă pe muncitorii de la conștiința lor de clasă. Aspirările de emancipare ale popoarelor din Europa Centrală și Răsăriteană (cu excepția Poloniei) erau deci considerate ca obstacole în fața adevăratei revoluții europene, care trebuia să ia naștere doar din conflictul dintre clase.

Ulterior, strategii marxisti ai statelor plurietnice vor dori să rezolve conflictele izbucnite pe bază națională chiar în sinul mișcărilor muncitorești și să folosească în același timp revendicările popoare-

lor dominate, punîndu-le în serviciul luptei împotriva burgheziei. A fost cazul teoreticienilor marxisti austro-ungari, membri ai unui partid social-democrat din cadrul unui stat multietnic. Mai întîi Karl Renner și apoi Otto Bauer, care în 1907, în „Chestiunea naționalităților și a social-democrației”, a dorit să relateze despre realitatea naționalismului, plină atunci neglijată, dădă nu negată de marxism. El va defini națiunea ca ansamblul oamenilor legați într-o comuniune de caracter printr-un destin comun. De atunci, națiunea devine ceva mult mai consistent și durabil: „istorie solidificată”, care dă naștere unui „caracter național”, într-o comunitate legată prin moduri și relații de muncă.

Stalin a favorizat afirmarea națională în Moldova și Ucraina pentru a separa popoarele de matca lor istorică

În acest timp, tezele marxiste tradiționale au continuat să fie susținute. Debaterea privind dreptul națiunilor la autodeterminare va sfîrși confruntări în sinul Internaționalei a II-a, între opțiunile internaționaliste pure reprezentate de Rosa Luxemburg și un punct de vedere mai pragmatic susținut atunci de Lenin.

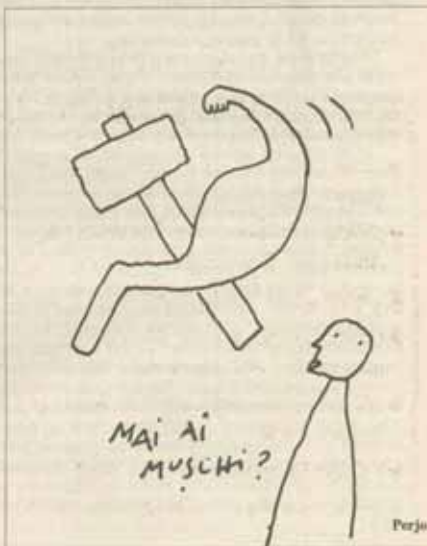
Definiția teoretică a națiunii care urma să devină prevalentă, transformîndu-se în dogmă după revoluția din 1917, a fost enunțată de Stalin în 1913, într-un articol curînd reeditat sub titlul „Marxismul și problema națională”. Definiția, pe care mișcarea comunistă și statele comuniste au reținut-o ca „științifică”, a fost mai tîrziu adaptată, dar niciodată respinsă: „Națiunea este o comunitate umană stabilă, istoric constituită, născută pe baza unui limbaj, a unui teritoriu, a unei vieți economice și formații psihice comune, care se traduc într-o comunitate de cultură”. O definiție suplă, care recunoaște națiunea ca pe o entitate culturală și istorică, dar nu pomeneste nimic despre expresia ei politică.

Atitudinea puterii comuniste față de problema națională și naționalism în timpul revoluției bolșevice s-a manifestat în primul rînd prin susținerea mișcării de emancipare a națiunilor din Imperiul Țarist. „Declarația drepturilor popoarelor din Rusia” din noiembrie 1917 a fost extrem de liberală. Ea a contribuit la prăbușirea imperiului – la fel ca

promisiunea de distribuire a pămînturilor către țărani și chemarea recruților la dezertare și constituirea de state sovietice pacifiste. În același timp, de îndată ce bolșevicii au pus mîna pe putere, după războiul civil, ea a fost îndreptată împotriva autonomiilor locale și naționale. Partidele comuniste naționale au fost plasate sub controlul partidului condus de Lenin. Doar Finlanda și Țările Baltice au reușit să-și păstreze independența (Țările Baltice timp de două decenii). După ce a ajuns în funcția supremă, Stalin a intensificat această politică de control. El a favorizat o vreme afirmarea națională în Moldova, Ucraina și Asia Centrală, pentru a separa popoarele respective de matca lor istorică: România, Polonia, aria turco-irano-musulmană. Apoi le-a redus la tăcere, pentru a asigura în final supremația rusă. La începutul anilor treizeci, el înscria politica URSS în tradiția directă a politicii imperiale și reinvestea simbolurile naționale rusești (arhitectura sovietică se inspiră din formele și motivele vechii Moscove, predarea limbii ruse și alfabetul chirilic se generalizează etc.). Această orientare va fi afirmată și mai limpede în timpul războiului împotriva Germaniei, cînd, pentru o vreme, ortodoxia și simbolurile Sfintei Rusii au fost readuse în scenă.

Din această practică reiese că, încă din anii '30, și în timp ce argumentația internaționalistă rămîne în vigoare pentru a fonda prioritatea absolută a apărării patriei socialiste, sentimentele naționaliste sînt exploatate pentru a întări cadrul puterii sovietice, care a preluat integral moștenirea imperiului plurietic. Acest lucru s-a realizat acordîndu-li-se grupărilor care alcătuiau Uniunea un statut național, care nu punea cu nimic în discuție exercitarea centralizată a puterii de către Partidul-Staț. Dimpotrivă, acesta controla mai bine societatea prin intermediul structurilor politico-administrative: republici federative, republici autonome, regiuni autonome etc.

Traducere de DOMNICA MACRI

Seminentenarul victoriei Alianților s-a sărbătorit de mai multe ori în acest an. O singură dată importantă din calendarul ei este încă privată de atenția convenită: 23 august 1944, când o lovitură de stat antidictatorială în România, a doua țară ca mărime în Europa de Est, a mutat în câteva zile linia frontului cu 500 de km, salvând nenumărate vieți: ale americanilor, rușilor, englezilor, francezilor, românilor, bineînțeles, și chiar ale germanilor. Serviciile secrete germane informaseră asupra posibilei lovituri de stat care urma să scoată România din alianța cu Germania nazistă, mutând-o în tabăra aliaților ei tradiționali. Nici germanii însă nu au crezut-o posibilă, nici rușii care, după toate probabilitățile, contau pe faptul că lovitura de stat va avea soarta insurecției poloneze; o paralelă pe care azi nu numai noi putem s-o facem, ci au făcut-o și contemporanii (v. jurnalul istoricului I. Hudiță, lider țărănist și apropiat al lui Iuliu Maniu). Cel care și-a asumat însă marele risc al loviturii de stat, cel care a surprins prin victoria obținută și care, apoi, cițiva ani încă, a încercat să mai păstreze România sub zodia libertății și democrației a fost tânărul Rege Mihai, secondat de liderii partidelor democratice, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu. Prestigiul și autoritatea lor au făcut ca România să nu devină un tragic teatru de război și au determinat armata română, fără incidente, să-și fixeze ca obiectiv imediat eliberarea Transilvaniei. Războiul nu s-a sfârșit însă la 23 august 1944. La cei aproape 500.000 de morți, răniți și dispăruți pe frontul de est s-au adăugat 168.000 pe frontul de vest. Aliații ruși au continuat să mai la prizonieri în intervalul dintre 24 august și 12 septembrie (circa 150.000 persoane). E ușor de imaginat ce s-ar fi petrecut dacă la 23 august nu intervenea lovitura de stat. Cu toate că în Convenția de armistițiu, semnată la Moscova între guvernul român și guvernele Națiunilor Unite (au semnat din însărcinarea guvernului și înaltul Comandant al României Lucrețiu Pătrășcanu, G-ral Adj. D. Dămăceanu, Barbu Știrbey și G. Popp, iar din însărcinarea guvernelor SUA, URSS și Regatului Unit Malinovski), se specifica: „Pierderile pricinuite Uniunii Sovietice prin operațiunile militare și prin ocuparea de către România a teritoriului sovietic, vor fi compensate (...) însă luând în considerație că România nu numai că s-a retras din război, dar a și declarat război și în fapt duce război contra Germaniei și Ungariei”, ea a plătit mult mai mult decât suma convenită în Convenție (300.000.000 dolari, plățiabili în curs de 6 ani în mărfuri – produse petroliere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.). Treptat, România a fost adusă la statutul de țară ocupată: asupra ei, ca și asupra celorlalte țări vecine, avea să cadă Cortina de Fier, ea intrând în sfera de influență sovietică.

Tradițiile democratice, pluripartidismul, economia de piață au fost smulse din rădăcini, societatea civilă a fost distrusă, iar sensul datei de 23 august a fost cu cinism denaturat, atribuindu-se meritul său mai întâi „armatei sovietice eliberatoare alături de Partidul Comunist Român” (sub Gheorghe Gheorghiu-Dej), apoi unei „insurecții conduse de Partidul Comunist Român” (sub Nicolae Ceaușescu), doar pentru a-i omite pe adevăratul său autor, Regele Mihai, împreună cu liderii partidelor democratice. Denaturarea semnificației lui 23 august s-a produs prin asocierea ieșirii (reale) a României din alianța cu Germania nazistă cu opțiunea (falsă) pentru comunism. În fapt, la 23 august 1944, datorită loviturii de stat antidictatorială, România s-a reintors, pentru o scurtă perioadă de timp, la tradițiile sale democratice; această scurtă perioadă de timp s-a încheiat definitiv în momentul când prin șantaj și amenințări autorul loviturii de stat, Regele Mihai, a fost silit să abdice și a fost constrâns să ia statutul de exilat.

Statutul de exilat pe care Președintele Iliescu și grupul din jurul său (alături de nucleul Puterii instalate după 22 decembrie 1989) i-l conferă și azi Regelui Mihai, ultimului șef de stat cu rol important în scurta războiului, este dovada complexului de ilegalitate al formațiunii comuniste.

În rescrierea istoriei României, 23 august a fost o dată importantă pentru comuniști. De aceea, ei au lipsit poporul român nu doar de adevărul asupra trecutului, ci și de recunoașterea prezentului. Dar după afișă suferință și umilință, românii au nevoie de un 23 august de care să fie mândri. Intr-o lume dreptă, așa ar trebui să fie 23 august: românii trebuie să spele țaua de 23 august, așa cum francezii au spălat Notre-Dame-ul: aceasta a fost de altfel intenția dr. ing. Emil Simiu, cercetător la „National Institute of Standards and Technology” și membru al asociației „Free Romania Fund/Washington Chapter”, când a trimis, anul acesta, mai multor membri ai Congresului american (inclusiv membrilor Comisiilor pentru Afaceri Străine ale celor două Camere) o scrisoare ce reamintea adevărul istoric și meritul României în scurta războiului. Inițiativa a găsit un ecou favorabil. Printre cei interesați s-a numărat și senatorul Tom Lantos, al cărui discurs îl publicăm alături de scrisoarea pe care Asociația „Free Romania Fund” a trimis-o Președintelui Bill Clinton cu ocazia aniversării semicentenarului lui 23 august 1944.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Insemnătatea excepțională a actului regal

Inițiativa lucidă și curajoasă în același timp a Regelui Mihai I al României la 23 august 1944 a avut însemnătate deosebită în desfășurarea celui de-al doilea război mondial; ea a scurtat considerabil durata războiului, reducând implicit numărul victimelor provocate de operațiunile militare și de sistemul de reprimare și ucideri în masă organizat de regimul nazist.

Insemnătatea excepțională a actului regal, ca și rolul armatei române în lupte împotriva Germaniei au fost recunoscute prin distincțiile deosebite acordate Regelui de sovietici și de americani; din nefericire, această recunoaștere nu a fost însoțită de acordarea statutului de co-belligerentă României și nu s-a tradus în plan politic prin sprijinirea eforturilor Regelui de a salva democrația în țară împotriva URSS și a instrumentalului său intern, partidul comunist. Refuzul dezghizat al sovieticilor de a încheia armistițiu înainte de crearea situației de fapt a proclamarilor unilaterale a desprinderii țării din alianța cu Germania, la 23 august 1944, a oferit sovieticilor pretextul de a lua și a duce în prizonierat în URSS zeci de mii de militari români,

ceea ce nu numai a provocat grele suferințe umane, dar a și creat dificultăți mari efortului militar al țării împotriva Germaniei hitleriste.

Nici sfârșitul războiului în 1945, nici încheierea tratatului de pace în 1947 nu au adus ușurări României, ci dimpotrivă. Presiunea sovietică din ce în ce mai apăsătoare în scopul comunistizării țării l-a silit pe Regele Mihai la o defensivă, acțiune pe care a desfășurat-o tenace și consecvent în scopul salvării libertăților fundamentale ale țării, în așteptarea unei conjuncturi favorabile restaurării independenței ei. În timp de pace ea și în război, el a făcut dovada deplină a devotamentului față de țară și de principiile libertății. La 30 decembrie 1947, diktatul lui LV. Stalin, executat de partidul comunist, i-a impus Regelui să abdice. Astfel s-a încheiat prin silinție o domnie care a slujit în același timp adevăratele interese ale României și cauza libertății popoarelor în general.

SERBAN PAPACOSTEA,
directorul Institutului
de Istorie
„Nicolae Iorga”

Salvarea patriei mai presus de orice

Miercuri 16 august 1944

Sănătescu ne-a povestit discuția lui cu Antonescu. În rezumat, Antonescu crede în posibilitatea unei paci separate anglo-germane, în intrarea turcilor în război pentru cazul că Hitler ar fi învins și în durata războiului cel puțin încă un an; el nu găsește prudent pentru noi despărțirea de nemți, cari „ne-ar putea face praful”. „Noi - i-a spus Antonescu - trebuie să continuăm războiul alături de nemți, chiar cu riscul de a pierde toată Moldova, Basarabia și o parte a Dobrogei, intrucît ei dispun de 22 de divizii și sint hotărâți să mai aducă și altele, la nevoie (...)”. Toate încercările mele, a continuat Sănătescu, pentru a-l convinge că ipotezele lui sint cu totul greșite, n-au reușit să-l zdruncine în părerea lui, așa că ne-am despărțit fără să ajungem la un acord; ce e de făcut, d-le Maniu, în cazul acesta?, întreabă Sănătescu. „Trebuie înlăturat imediat, intrucît prezenta lui în capul guvernului devine o primejdie mortală pentru țara noastră; Hitler este la pământ, armata germană e gata să se prăbușească dintr-un moment în altul, iar calculele lui, în special acela referitor la o pace separată cu Anglia, sint simple utopii de om nebun și disperat”, a răspuns Maniu.

Sănătescu: „Cum crezi d-ta, d-le Maniu, că putem să-l înlăturăm pe Antonescu, dacă el refuză să plece și perseverează în teoriile sale?”. Maniu: „Dacă pleșcăm de la ideea că prezenta lui la conducerea statului este o primejdie pentru națiune, atunci răspunsul e simplu: îl înlăturăm prin toate mijloacele; mai întâi, poate fi convins să se retragă de bunăvoie, iar dacă rezistă, trebuie înlăturat cu forța, arestându-l și izolându-l pentru a nu crea dificultăți noului guvern; regele n-are decât să-l cheme la Palat, să-i ceară în fața d-ștră să demisioneze, iar dacă se opu-

ne, să-i aresteze pe loc și să procedeze imediat, la fel, cu colaboratorii săi mai apropiați; pentru aceasta, d-ștră ca militar, împreună cu ceilalți ofițeri credincioși regelui, știți ce aveți de făcut, n-am să vă învăț eu ce măsuri trebuie să luați; eu cu Dinu Brătianu și cu celelalte partide din Blocul democrat, vă asigurăm sprijinul politic al întregii țări, restul vă privește pe d-ștră și pe rege”. Sănătescu: „Mie îmi repugnă violența și, ca militar și mai ales ca prieten cu Antonescu, îmi este cu neputință să folosesc astfel de metode (...)”. Maniu: „Înainte de a fi militar, d-ștră sinteți român și din moment ce constatați că prietenul d-ștră duce țara de ripă vă mai puteți face scrupule de conștiință? Astfel de situații omenirea le-a soluționat cu multe secole înainte; românii spuneau: Salus rei publicae suprema lex, d-ștră trebuie să vă supuneți acestei legi universale, salvarea patriei, mai presus de orice probleme de conștiință”. Sănătescu: „Știu toate aceste lucruri, dar îmi coreți ceva peste puterile mele”. Maniu: „Vorbiți cu regele, înțelegeți-vă cu el asupra măsurilor celor mai potrivite pentru a înlătura pe Antonescu și veți vedea că scrupulele d-ștră de conștiință se vor atenua în fața hotărârii suveranului de a salva țara”. (...)

Joi 17 august

(...) La 7 ajung la Maniu, unde găsesc pe Titel Petrescu și pe dr-ul Solomon în plină discuție (...). Titel P. s-a declarat întru totul de acord cu Maniu că numai regele poate rezolva chestiunea înlăturării lui Antonescu și că trebuie luate toate măsurile necesare pentru ca Pătrășcanu și prietenii săi să nu fie puși în curent decât în ultimul moment, fiind indiscrețiile lor n-ar mai putea constitui o primejdie pentru noi. Titel P. se teme ca nu cumva „Pătrășcanu, în ura lui față de el, să nu informeze pe Piki Vasiliu despre planul regelui”. Maniu îl liniștește, arătându-i că Pătrășcanu, oricât i-ar fi de dușmănos, nu poate împinge lucrurile „pină acolo, încât să compromită toată mișcarea noastră”. „Eu îl cunosc mai bine decât d-ștră, d-le

lovitură de stat

REZULUI AMERICAN

Scrisoarea Asociației „Free Romania Fund“ trimisă Președintelui SUA, Bill Clinton

Dragă Domnule Președinte,

Acesta este anul aniversărilor semicentenare: debarcarea în Normandia, eliberarea Parisului, tragedia Insurecției de la Varșovia. Am dori să vă atragem atenția asupra încă uneia: la 23 August 1944, după o lovitură de stat dată de Regele Mihai, sfidând trupele germane care încă dominau capitala țării, România s-a alăturat coaliției națiunilor care luptau împotriva Germaniei naziste. România, a doua țară ca mărime în Europa de Răsărit, a aruncat în lupta împotriva Reich-ului nazist o forță militară ale cărei efective erau comparabile ca număr cu trupele Marii Britanii în Europa. În decurs de două săptămâni, linia frontului a fost împinsă cu câteva sute de mile spre vest, Germania a pierdut controlul asupra surselor de petrol de pe Valea Prahovei și a fost silită să-și retragă trupele din Grecia, printre rindurile de fuc ale partizanilor iugoslavi. În mai puțin de două luni tragedia războiului european se încheia. Acțiunea militară a României a precipitat acest sfârșit. Prin aceasta, a salvat vieți ale americanilor, rușilor, englezilor, francezilor și chiar ale germanilor. Pentru aceasta este vrednică de un prinos de recunoștință.

Domnule Președinte, vă sugerăm cu respect să onorați această aniversare printr-un mesaj al Casei Albe. Dorim să mai sugerăm, cu respect, să adresați această recunoștință direct poporului român, trecând dincolo de conducerea sa prezentă sau trecută. În actuala atmosferă politică din România, ambele sînt obiect de controversă, deși curajul Regelui Mihai a fost recunoscut prin medalii primite atât de la Președintele Truman, cât și de la Stalin. Pentru poporul român, 23 August 1944 a reprezentat începutul anilor de ocupație brută din partea rușilor și al celor aproape cincizeci de ani de comunism. Meritul loviturii de stat descrise de Președintele Truman drept „extraordinară contribuție la cauza libertății și democrației“ a ajutat să fie înșușit de comuniști, și 23 August a devenit un simbol al cotoșirii. E momentul să corectăm această imagine.

Domnule Președinte, poporul român, la fel ca și vecinii săi din Europa de Est, trece prin momente foarte dificile și va trebui să ia decizii foarte dificile. Salutînd a 50-a aniversare a lui 23 August 1944, le vom trimite mesajul că deciziile drepte și curajoase nu sînt date uitării și sînt cinșite de memoria națiunilor.

Scrisoare semnată de board-ul Asociației „Free Romania Fund“ (Lucia Berbec, Mariana Brutescu, Alexandru Duvan, Valentin Feys, Michael Klein, Emanuel Pantazî, Costache Zlotescu) și de președintele ei, Nicholas Popescu.

Maniu, i-a răspuns Titel P.; el și prietenii lui apropiați sînt capabili de orice, ca să-i slujească pe ruși, care-i plătesc și-i la mină; ori, d-ătră trebuie să știți că rușilor nu le convine ca noi să ne desprindem de nemți, acum cînd ei (nemții - n.n.) sînt făcuți praf, avînd tot interesul să ne ocupe militar pentru a face harcea-parcea din noi și pentru a ne impune un regim bolșevic, favorabil lor, așa cum vîd că procedează și-n Polonia.”

„Lucrul acesta îl știu și eu, i-a răspuns Maniu, și de aceea anglo-americanii insistă atât de mult ca noi să ne desprindem de nemți înainte de a fi ocupați de trupele sovietice; să nu-ți închipui d-ta că ei ne distrug cu inimă ușoară toată economia noastră; ei fac acest lucru pentru a sili pe Antonescu să înceteze războiul ci timp nu e prea tîrziu și înainte ca rușii să ajungă la București.”

(...) „Noi, continuă Maniu, i-am luat (pe comuniști - n.n.) în Bloc cu noi pentru a arăta bună voință Moscovei; tot pentru același motiv a discutat și regele cu ei, dar alt; cînd e vorba de un plan pentru înlăturarea lui Antonescu, noi nu-l putem discuta cu agenții Moscovei, e de la sine înțeles; lucrul acesta l-am discutat cu Sănătescu încă de la început și l-am rugat și pe Niculescu Buzescu să-i atragă atenția regelui, să fie prudent în relațiile cu comuniștii.” Eu am adăugat și informația despre impresia care mi-au făcut-o în timpul din urmă și prietenul meu Constantinescu-Iași, frații Mihăileanu, Joja și ceilalți care, de unde căutau să mă vadă f. des, acum nu mai trec pe la mine și nu mai dau nici un semn de viață. Mă întreb dacă noua lor atitudine față de mine nu este determinată de instrucțiunile care le primesc ei de la Moscova referitor la rolul pe care trebuie ei să-l joace în viitor. (...)

Sîmbătă 19 august

„Telefonez lui Constantinescu-Iași. Am stat cu el de vorbă o oră și ceva... Am înțeles că atât el cât și tovarășii lui de partid n-au nimic comun cu interesele neamului nostru, ei fiind simple instrumente orbe în minile rușilor, care-i plătesc mai bine decît noi și-i asigură probabil că le vor creș și o situație politică mai bună decît aceea care ar avea-o într-un regim de democrație. (...)

„Deci voi, i-am răspuns eu, nu mai țineți seama că făceti parte dintr-un bloc, lucru care vă obligă la oarecare solidaritate cu celelalte partide din el?” „Din iunie, cînd a fost încheiat el, mi-a răspuns Constantinescu, s-au petrecut astfel evenimente care l-au dopăgit cu totul, rușii fiind astăzi stăpîni pe situație, așa cum s-a dovedit și în Polonia, unde ei au acum mină liberă, iar anglo-americanii voștri nu mai pot face nimic.” „Nici n-ați ajuns la mal, i-am replicat eu, și voi sînteți dispuși să treceți peste anglo-americanii, după cit vîd (...).”

IOAN HUDIȚĂ, fruntas PNT
din Jurnalul publicat în „Magazin istoric” - august 1994

PROCLAMAȚIA MAJESTĂȚII SALE REGELE CĂTRE TARĂ

Români,
În ceasul cel mai greu al istoriei noastre am socotit, în deplină înțelegere cu poporul meu, că nu este decît o singură cale pentru salvarea țării de la o catastrofă totală: ieșirea noastră din alianța cu puterile Axei și imediata încetare a războiului cu Națiunile Unite.

Români,
Un nou guvern, de Uniune Națională, a fost însărcinat să aducă la îndeplinire voința hotărîtă a țării de a încheia pacea cu Națiunile Unite. România a acceptat armistițiul oferit de Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii. Din acest moment încetează lupta și orice act de ostilitate împotriva armatei sovietice, precum și starea de război cu Marea Britanie și Statele Unite. Prietii pe soldații acestor armate cu încredere. Națiunile Unite ne-au garantat independența țării și neamestecul în treburile noastre interne. Ele au recunoscut nedreptatea Dictatului de la Viena prin care Transilvania ne-a fost răpită.

Români,
Poporul nostru înțelege să fie singur stăpîn pe soarta sa. Oricine s-ar împotrivi hotărîrii noastre liber luate și care nu atinge drepturile nimănui este un dușman al neamului nostru. Ordon armatei și chem poporul să lupte prin orice mijloace și cu orice sacrificiu împotriva lui. Toți cetățenii să se strîngă în jurul tronului și al guvernului pentru salvarea patriei. Cel care nu va da ascultare guvernului se va opune voinței poporului și este un trădător de țară.

Români,
Dictatura a luat sfîrșit și cu ea încetează toate asupririle. Noul guvern înseamnă începutul unei ere noi în care drepturile și libertățile tuturor cetățenilor țării sînt garantate și vor fi respectate.

Alături de armatele aliate și cu ajutorul lor, mobilizînd toate forțele naționale, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pămîntul Transilvaniei de sub dominația străină.

Români,
De curajul cu care ne vom apăra cu armele în mină independența împotriva oricărui atentat la dreptul nostru de a ne hotărî singuri soarta depinde viitorul țării noastre.

Cu deplină încredere în viitorul neamului românesc, să pășim hotărîți pe drumul înfăptuirii României de mine, a unei Românie libere, puternice și fericite.

Mihai

(Difuzată la Radio, publicată de „România liberă” an II, nr. 11, 24 august 1944)

Casa Albă - Washington

„Legiunea de merit” - gradul „Chief Commander” cu care a fost distins Majestatea Sa Regele Mihai de către Președintele SUA, Harry S. Truman

Majestatea Sa Regele Mihai I de România a avut o comportare excepțional de meritorie, aducînd un deosebit serviciu cauzei Națiunilor Unite în lupta împotriva Germaniei hitleriste. În iulie și august 1944, națiunea sa, aflată sub dominația unui regim dictatorial asupra căruia Regele nu avea control, era aliată cu agresorii germani. El, Regele Mihai I, a reușit să ofere un scop, o direcție și inspirație forțelor interne de opoziție, lipsite pînă atunci de coordonare, față de dictatorul aflat la conducere. Eforturile sale au atins culmea pe 23 august 1944. Deși capitala era încă dominată de trupele germane, el personal, din proprie inițiativă și complet indiferent față de securitatea propriei persoane, a dat semnalul unei lovi-

turi de stat, ordonînd gărzilor palatului arestarea dictatorului și a celor mai importanți miniștri ai săi. Îndată după aceasta, într-un inspirat discurs radiodifuzat în toată țara, el a declarat națiunii decizia sa de a elibera România de sub jugul nazist și a cerut armatei sale să întorcă armele împotriva trupelor germane pe care să le distrugă, să le captureze sau să le alunge din țară. Poporul și armata română au răspuns imediat și din toată inima acestei acțiuni directe a suveranului lor. Ca rezultat, cea mai mare parte a teritoriului românesc a fost eliberată de sub controlul nazist în câteva zile, iar linia principală a rezistenței germane pe frontul de sud-vest a fost retrasă cu peste 500 km spre nord-vest. Prin valoarea judecătii sale, curajul acțiunii și nobilele caracter al autorității sale de conducător, Regele Mihai I a adus o excepțională contribuție la cauza libertății și a democrației.

HARRY S. TRUMAN, 1945

ÎN ATENȚIA CONGRESULUI AMERICAN

BULETINUL CONGRESULUI SUA
Sedința 103, a doua sesiune

Cinstirea Regelui Mihai și a liderilor politici antinaziști din România, pentru curajul lor rol în cadrul loviturii de stat antinaziste din 23 August 1944

Domnule Președinte, națiunile libere sărbătoresc acum a 50-a aniversare a victoriosului asalt al Alianțelor împotriva Europei naziste și lupta eroică pentru libertate politică condusă de SUA și de aliații săi. Printre multele exemple de curaj personal demonstrat în timpul acestor evenimente istorice, unul dintre cele mai îndrăznețe și mai cuceritoare s-a petrecut în timpul loviturii de stat din România, la 23 August 1944. Tânărul Rege Mihai al României a jucat un rol-cheie în arestarea Mareșalului Ion Antonescu, dictatorul pro-nazist al României, și în proclamarea alianței României cu coaliția națiunilor antifasciste.

Pe lângă rolul jucat de Regele Mihai, o contribuție importantă au avut și liderii principalelor partide politice antifasciste și antinaziste în plasmuirea și realizarea loviturii de stat împotriva lui Antonescu și în schimbarea alianțelor străine ale României după aceea. Noi trebuie să omagiem în Con-

gres rolul avut în lovitură de la 23 August 1944 de acei lideri politici și asociații lor – Iuliu Maniu și Partidul Național Țărănesc, Dinu Brătianu și Partidul Liberal, C. Titel Petrescu și social-democrații și, de asemenea, oficialitățile Partidului Comunist Român, care, deși puțin numeros, era ferm împotriva fascismului.

Ca apreciere a curajului avut în fața riscului enorm și ca recunoaștere a contribuției sale proeminente la cauza libertății și democrației, Președintele Truman i-a acordat Regelui Mihai Legiunea de Merit. (...)

Acum, la a 50-a aniversare a acestui eveniment, se cade să cinstim și să onorăm vitejia și curajul Regelui Mihai și al liderilor politici din România anului 1944, care și-au asumat riscuri mari pentru înlăturarea regimului fascist din România și pentru grăbirea înfringerii Germaniei naziste. Statele Unite ar trebui să-și aducă aminte și să onoreze alianța pe care țara noastră a avut-o în timpul războiului cu forțele democratice și antinaziste românești, o alianță care a facut doar odată cu preluarea Europei de Est de către Stalin.

Domnule Președinte, aș dori de asemenea să menționez, în contextul comemorării aniversării zilei de 23 August, eforturile deosebite ale Regelui Mihai și ale mamei sale, Regina Elena, în proteja-

rea miilor de evrei din România, împiedicind deportarea și moartea lor. În martie 1993, un reprezentant al Memorialului închinat Holocaustului din Israel (Yad Vashem) a decernat titlul de „Virtuos între națiuni” Reginei Elena pentru eforturile ei de a salva zeci de mii de evrei din Transnistria ocupată de România, în timpul celui de-al II-lea război mondial.

Domnule Președinte, azi, la 50 de ani de la eroica lovitură de stat de la 23 August 1944, îi invit colegii din Congres să-și amintească alături de mine de acei bravi lideri politici români și de Regele Mihai, care au făcut un pas îndrăzneț și curajos într-un moment important al luptei împotriva tiraniei naziste.

Onorabilul TOM LANTOS
din California
în Camera Reprezentanților

Regina Mamă Elena și viitorul Rege Mihai I

București, 30 oct. 1942

Consilierul pentru problemele evreiești
Referitor la deportarea evreilor în Transnistria
Următoarele au fost raportate de un ziarist elvețian:

„Deoarece se programase și ultimul transport de evrei în Transnistria, s-a presupus că și fiologul evreu dr. Barbu Lăzărescu (Lazarovici) urma să fie deportat. Cu toate acestea, comisarul de poliție i-a acordat două zile -ca să-și aranjeze situația-. Ca urmare, Lăzărescu s-a adresat cunoștinței sale, fizicianul dr. Victor Gomoiu, care se bucură de multă considerație în ochii Reginei Mamă Elena. Gomoiu, a cărui decență se pare că nu-i permite să creadă că cineva poate să-i trateze pe evrei așa de rău, s-a dus personal în strada Sf. Ioan cel Nou ca să se convingă cu ochii lui, la fața locului, de suferința acestui biet om.

După aceea, dr. Gomoiu a contactat-o imediat pe Regina Mamă și, prin ea, pe Regele Mihai. Regina Mamă i-a arătat Regelui că este ruginos modul în care ființele omenești sînt tratate în această țară și i-a declarat că ea nu mai poate accepta acest lucru, cu atât mai mult cu cit Regele, fiul ei, și numele său vor fi legate, în istoria României, de crimele comise împotriva evreilor, iar domnia riscă să fie numită domnia lui „M^{ihai} și cel Groznic”. Regina Mamă i-a spus Regelui: „A dacă nu se vor sista imediat deportările, ea va pleca din țară. Atunci Regele l-a contactat telefonic pe primul-ministru, Mihai Antonescu. Ulterior, a avut loc o ședință a Consiliului de Miniștri. La terminarea acesteia, nu numai că au fost eliberați imediat cei arestați, dar, în plus, Președintele a dat un comunicat în legătură cu această problemă.

Dintre cei recent deportați, citeva sute fuseseră împușcați în parte de trupe germane, în parte de trupe românești.”

RICHTER
SS-Hauptsturmführer

Regina Mamă Elena a României omagiată în Israel

Regina Mamă Elena și Regina Maria

Regina Mamă Elena și viitorul Rege Mihai I

Emil Simiu și Asociația „Free Romania Fund/Washington Chapter” au avut o contribuție importantă și la onorarea în Israel a Reginei Mamă Elena a României. Reproducem cu această ocazie două documente inedite: unul, datînd din 30 octombrie 1942, aflat în colecția editată de Jean Ancel, „Documents concerning the Fate of Romanian Jewry during the Holocaust”, este lămuritor în privința rolului Reginei Mamă Elena în sistarea deportării evreilor în Transnistria, ca și în privința soartei tragice a celor deja deportați. Semnatarul acestui document, SS Hauptsturmführer Gustav Richter, omul lui Eichmann la București, era consilier pentru problemele evreiești pe lângă Ambasada Germaniei. Celălalt, mult mai recent (din 15 martie 1993), se referă la conferirea titlului „Drept între națiuni” Reginei Mamă Elena a României, și la înminarea medaliai Dreptilor și diplomei de onoare fiului său, Majestatea Sa Regele Mihai.

Ierusalim, 15 martie 1993

Dr. ALEXANDRE SAFRAN

Mare Rabin de Geneva
1, rue Crespin,
CH-1206 Geneva, Elveția
Ref.: Elena, Regina Mamă - România
(5106)

Eminentă,

Avem plăcerea să vă informăm că în ședința sa din 11.03.1993, Comisia pentru Desemnarea Dreptilor a hotărât să confere persoanei desemnate mai sus titlul de Drept între națiuni. Această onoare implică remiterea medaliai Dreptilor și a diplomei de onoare lui Mihai, fiul Reginei, a cărui reședință se află la Geneva, și înscrisura numelui său pe tabloul de onoare din Grădina Celor Drepti, la Yad Vashem. Vă rugăm să luați legătura cu Ambasada noastră la Berna (Dr. Raphael Gvir, 32, Berna, 3006 Alpenstrasse, tel. 431042/43/44) pentru informații privitoare la remiterea medaliai.

Vă rog să primiți, Eminentă, felicitările noastre și asigurarea sentimentelor noastre de devotament și recunoștință.

Dr. MORDECAI PALDIEL
Director
Departamentul Celor Drepti

Paginile 8-9-10 sînt realizate de GABRIELA ADAMEȘTEANU și VALENTIN FEYNS

VIRGIL NEMOIANU

Intellectualul est-european și lumea occidentală

• afirmarea românilor în societatea și în lumea cultural-intelectuală din Occident și America • să ne comparăm cu națiuni vecine, de același gabarit • Petre Ciudu din Virșeț - animator internațional al poeticii • Milorad Pavici - romancier belgradean • Slavoj Žižek a reușit să câștige atenția multor intelectuali anglo-americani •

Dacă mai demult se vorbea în publicistica românească despre „obsedantul deceniu”, astăzi obsesia în timp a fost înlocuită de una în spațiu: chestiunea „afirmării” românilor din diverse domenii în societatea și în lumea cultural-intelectuală din Occident sau, mai nou, cu precădere, în America. Se aud mereu întrebări de genul: cum și de ce nu sînt mai cunoscuți românii, cit de importantă este în fond afirmarea lor peste hotare, dacă există o imagine negativă a românilor, dacă nu s-ar putea găsi pe undeva o rețetă sau o formulă a succesului și altele asemenea. (Să nu mai repet ce am spus și scris altă dată: în America, românii au obținut succese mai consec-

vente în trei domenii - matematică, regie teatrală, studii lingvistico-literare. Notabile, chiar spectaculoase realizări individuale înregistrăm și în alte domenii, dar ele rămân oarecum izolate.)

Cum măsurăm însă acest succes, această „afirmare peste hotare”? Printre altele, comparînd realizările cu cele ale cite unei națiuni sau culturi vecine cu cea românească, dar cam de același gabarit și de aceeași audiență.

Să o luăm pe cea iugoslavă, serios dezavantajată de încercările istorice și de impluziile din zilele noastre. Constatăm că, în pofida vîrșărilor de sînge, a rezeșărilor și a eșșierilor pe care ni le relatează cu poftă presa și televiziunea, societățile acestea sud-dunărene au reușit să-și mențină și să proiecteze în afară o anume vitalitate culturală. Astfel alfu totdeauna cu bucurie despre succesele lui Petre Ciudu, bînătesan ca și mine, care de la Virșeț, cu dificultăți considerabile, își continuă cariera de poet, traducător și animator internațional al poeticii.

În America s-a afirmat în chip dramatic romancierul belgradean Milorad Pavici. Postmodernist pur sînge, profesor de literatură engleză la începuturile sale, Pavici s-a făcut cunoscut înfi prin lucrarea extrem de ingenioasă „Dicționarul Khazarilor”. Khazarii (neam destul de puțin cunoscut istoric - a înflorit în Evul Mediu prin Asia Centrală, dar reușise să pătrundă pînă în Europa de Est) erau luați ca pretext de Milorad Pavici pentru o narațiune excentrică, concepută sub formă de scurte articole de dicționar, repartizate în trei mari capitole, după șle trei mari religii monoteiste: creștinism, iudaism, islamism. Mai mult, s-au pus în viznare pe piață două versiuni diferite, masculină și feminină, cu deosebiri minimale, pe care eu unul n-am avut dibăcia să le depistez. „Dicționarul Khazarilor” s-a bucurat de un frumos succes de librărie și critic. Anul acesta a apărut o nouă carte a lui Pavici, a treia în editurile americane, „Povestea lui Hero și Leandro”. Și aceasta este alcătuită în chip excentric. Începe din ambele părți, cele două jumătăți (de fapt două lungi nuvele) se unesc la mijloc, așa că pentru a o citi pe a doua, și cartea invers. Mai important este totuși să subliniez că, în pofida acestor trucuri multiple și recordări la stilurile cele mai noi și mai fistiche, Pavici își alege materiale și tematici provenite din adîncurile clișoase ale împrevizibilului subcontinent în care a crescut și a trăit: Peninsula Balcanică. Imagistica lui e nă-

trușnică, fantastă și agresivă, aidoma celei a lui Fănuș Neagu, narativitatea are ceva de basm, lucruri insolite pentru cititorul occidental.

Frapant și vrednic de reflexie este faptul că și în domeniul filozofiei fosta Iugoslavie produce lucruri similare. Recent a sîrmit oarecare vîlvă, cel puțin în cercuri de specialitate, cartea cercetătorului sloven Slavoj Žižek, apărută la Duke University Press (1993) - și anume scrisă direct în engleză, am eu impresia. Žižek mai publicase în ultimii ani două cărți la Cambridge University Press; să nu uităm că, încă din anii '70, Ljubljana se afirmase ca un centru de talie mondială a unui marxism modern, eretic și innoitor - revista Praxis se afirmase ca un organ de talie mondială, urmărit cu interes în Occident (de către neomarxiști, descendenții școlii de la Frankfurt, dar și de către observatorii lagărului socialist, care se mirau de atita independență și de atita inteligență). Cartea aceasta de 439 de pagini, datînd din 1993, poartă titlul „Tarrying with the Negative. Kant, Hegel, and the Critique of Ideology”, aș traduce titlul prin „Zăbovind în preajma negațiilor”. Žižek argumentează în felul următor: postmodernismul și scepticismul din zilele noastre sînt lucruri nici sănătoase, nici concludente. Ele seamănă cu sofismele și cu relativismele care au mai apărut în alte epoci filozofice. Istoria știa să pună capăt unor atfel de perioade cu gestul hotărît și impresionant al cite unui mare constructor de sistem: în antichitate Platon, în perioada modernă Kant și Hegel. Žižek crede că așa s-ar putea întimpla - sau chiar așa se și întimplă - în zilele noastre, figura majoră a jocului fiind Jacques Lacan. Se știe că acest gînditor francez contemporan, decedat cu nu multă ani în urmă, a îmbinat meșteșugit psihanaliza și structuralismul. Žižek (de altfel nu este el întiul) caută să transfere această combinație și asupra analizei socio-politice. Mie rezultatul mi se pare nițel derutant, ca să nu spun comic, dar n-aș vrea să neg că autorul de la Ljubljana se înscrie ferm în modalitățile contemporane ale discursului filozofic și socio-politic.

Că Slavoj Žižek are o minte ageră și cuprinzătoare se vede răsăpait mai ales în ultimul capitol al cărții sale. Acesta încearcă să aplice tezele filozofice generale asupra situației politice din estul Europei (cu anume referiri - laterale, dar caustice - și la pozițiile societăților și intelectualilor din lumea atlantică). În spectrul politic și poate în tradiția revistei Praxis, Slavoj Žižek poate fi plasat aproximativ în dreptul stîngii democratice. El deplînge dispariția mișcărilor de utopică mediație care în ultimii ani al regimurilor comuniste reuneau cercuri disidente cu componente dintre cele mai diferite sub semnul negării unui sistem repressiv. (În fond, glosez eu, poate că în România „Alianța Civică”, poate chiar „Convenția Democratică”, prelungeste azi încă, într-o anume măsură, această frumoasă tradiție.) Odată dizolvată puterea comunistă, continuă Žižek, aceste forțe au tins să fie înlocuite fie de naționalism, fie de liberal-democrați. Doctrina celor din urmă, socotește filozoful sloven, poate fi ea excelentă, dar are neajunsul că generează opusul său naționalist; motivul ar fi că aprioricul nu poate fi universalizat, din motive structurale. Dacă vrem să blocăm naționalismul și profotascismul, spune el în mod paradoxal, atunci să începem prin a pune sub semnul întrebării însuși cadrul universal, standardul de normalitate propus de liberalismul democrat. (Pentru a-și corobora poziția, Žižek dă și exemple de astfel de consecințe antitetice din chiar practica societăților occidentale și nu se sfiește să indice inconsecvențe flagrante în pozițiile politice ale stîngii democratice din Apus.) Cit despre naționalism, Žižek emite judecăți pe cit de spirituale, pe atit de usturătoare. Admirabilă este pagina batjocoritoare în care elucidează cum dreapta austriacă condamnă tot ce e slav ca înapoiat, cîțiva kilometri mai la sud șovinșii sloveni își proclamă neamul drept central-european, în vreme ce toți ceilalți slavi ar fi niște barbari, nițel mai încolo croații s-ar vrea părtași la europenitate (contrar sîrbilor) în virtutea catolicității și a alfabetului latin de care s-au cramponat, după cum la rîndul lor securiștii din Serbia se proclamă ultimul zid de apărare a creștinătății împotriva hoardelor musulmane care stau gata-gata să se prăvălească asupra sîrmanei Europe, care firă de acest zid, firă doar și poate, s-ar duce pe copcă.

Spiritul național ar fi, zice în pur spirit lacanian autorul, modul unei comunități de a-și organiza bucuria, satisfacția, plăcerea - „la jouissance”. În această lumină, naționalismul sovîin apare drept invidia, ostilitatea, ura față de plăcerea organizată a Celuilalt, a unui alt grup (ca exemplu tipic ni se dă aici antisemitismul). Se poate oare leși din acest cerc vicios? Poate că da, răspunde Slavoj Žižek, dar cu două condiții. Înfi să sporim alienarea, spune el în același stil incitant și sfidător: hai să instituim un stat cit mai distantat de societatea civilă, cit mai formal, rece și goi. În al doilea rînd să încercăm să păstrăm sau să redefectăm acel moment atit de pasager și de eluziv al tranziției de la socialism la capitalism în care alteritățile amenințătoare păreau estompate sau dispăreau de pe orizont, în care o solidaritate cuprinzătoare nu își caută încă forme de definiție rigidă și raționalistă. Ar fi de notat că pentru Žižek simbolul cel mai nimerit al revoluțiilor de la 1989 rămîne (așa cum declară în chiar prima pagină a cărții sale) gaura din chiar centrul drapelului românesc, atunci, demult, în decembrie 1989 - cu negația sa, cu refuzul său semantic.

Cum spuneam, Žižek a reușit să câștige atenția multor intelectuali anglo-americani. Ne putem întreba: de ce? În fond, lucrurile pe care le spune nu sînt cu totul originale, în sensul că le poți auzi spusese și de alții în Europa de Est. Ce îl face deosebit pe Slavoj Žižek (și oare nu găsim în audiența de care se bucură o pildă, un stimulent, și pentru vreun teoretician român?) este tocmai istețimea (viclenă, aș zice) care îl învață să se înscrie în idiomurile și în discursurile contemporaneității occidentale. În fond, asistăm la o operație de traducere - dar nu este această operație benefică tocmai pentru lucrurile din care provine? Nu este oare aici vorba de o anume eficiență în a promova adevăruri locale, „ale tale”, într-un limbaj care să străpungă mai ușor blindajele de indiferență ale unei lumi distanțe și enorme cu grijile, preocupările și prejudecățile ei?

Bethesda, MD, iulie 1994

În fiecare zi, de luni pînă vîineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22.00-24.00:

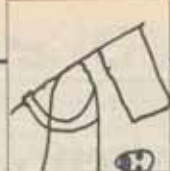
TALK-SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz

RADIO TOTAL
Telefon: 637.37.90, 637.565.45

Luni: Ovidiu Ioanșoia - Ofșaid
Marți: Cornel Nistorescu - Cinele de pază
Miercuri: Carmen Bendovski - Simț enorm și vîz monstruos
Joi: Fiți întreprinzători cu Bogdan Teodoru
Vîineri: TALK-SHOW și muzică cu Andrei Partoș - Friday I'm in love

De asemenea, în fiecare zi, de luni pînă vîineri, la ora 8.45 - Reuters World News - informație și prognoză economică și la ora 17.40, MICA PUBLICITATE GRATUITĂ

TOMASZ STREBOSZ

Insurecția din Varșovia după 50 de ani

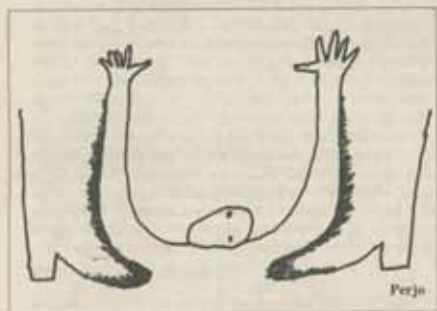
Autorul acestui studiu este profesor la Institutul de Studii Politice al Academiei poloneze de Științe și al Universității Catolice din Lublin.

Cum a început

Insurecția din Varșovia din 1944 a reprezentat înfruntarea a trei tabere: Polonia independentă (deși temporar ocupată), Germania nazistă și Uniunea Sovietică sub dictatura lui Stalin. La 17 septembrie 1939, Stalin atacă Polonia, care rezistă disperat. Acest atac a sfârșit prin împărțirea țării: Stalin scapase aproximativ 52% din teritoriu, Hitler mai mult de 48%; după tratatul Ribbentrop-Molotov, din 23 august 1939, Stalin ar fi trebuit să obțină aproximativ 2/3 din Polonia. La teritoriile ocupate atunci URSS nu va renunța niciodată. Această împărțire făcea Polonia dependentă de URSS, împingând-o totodată într-un conflict cu statul german, oricare ar fi fost acela. Nu era nefundată bănuiala că URSS urmărea să supună întreaga Polonia.

Iată care era situația în epocă înaintea Insurecției din Varșovia: anexarea și ocuparea de către URSS și Germania a ținuturilor poloneze până la „trădarea germană” (22 iunie 1941), teribila încercare prin care au trecut polonezii aflați sub ocupație sovietică în partea răsăriteană a Poloniei (1939-1941), deportările în URSS, întemnițarea mai multor sute de ofițeri și soldați polonezi și executarea mai multor mii de ofițeri și soldați polonezi, adesea luați prizonieri fără luptă.

Decizia asupra Insurecției a fost luată în momentul în care, în vara lui 1944, Armata Roșie pătrunde din nou pe teritoriul statului polonez; statele occidentale, mulțumite că sovieticii și-au asumat în mare parte responsabilitatea efortului militar în Europa, aveau să acorde - cum a fost cazul Munchenului - aproape orice concesie, în detrimentul micilor state din Europa Centrală și al nemților; nemții rămăneau încă periculoși, amenințând cu utilizarea noii „arme secrete”, și rezistau cu înverșunare, prelungind războiul. Ei erau încă în măsură să suporte loviturile serioase ale armatelor aliate pe durata a încă șase luni.

În iulie 1944, un alt „comandant-șef” al „superputerii” totalitare intra în Polonia; după victoria de la Stalingrad (martie 1944), el se simțea și mai sigur pe capacitatea de a face noi anexări și le pregătea rupind relațiile diplomatice cu guvernul polonez din exil: astfel, guvernul polonez înceta de a mai fi partener. În același timp, Statele Unite păreau să incline spre satisfacerea dorinței lui Stalin (Conferința de la Teheran din noiembrie-decembrie 1943 este o dovadă), iar Marea Britanie, într-o stare de progresivă slăbire, punea sub tutelă guvernul polonez de la Londra, cenzurându-i atât corespondența, cât și intervențiile primului-ministru la radio. Această punere sub tutelă a guvernului și a altor autorități poloneze din exil, cit și conștiința că evenimentele evoluau din ce în ce mai rapid în defavoarea Poloniei, impuneau autorităților din centrul clandestin de decizie politică și militară din Polonia să preia guvernarea și să facă o ultimă încercare pentru ca Polonia să devină subiect și nu doar obiect în această nouă Europă în devenire.

În acest context, Insurecția din 1944 a devenit un act suveran al autorităților poloneze.

Decizia

După opinia cea mai curentă, generalul Tadeusz Bor-Komorowski a luat decizia declanșării Insurecției, la 31 iulie 1944, orele 18. În realitate însă, această decizie aparține unui grup de persoane mult mai mare și a fost luată atât la Varșovia, cât și la Londra. Necesitatea luptei, ca și conceperea planului, s-au stabilit în a doua jumătate a lunii iulie de către statul major al Armatei de interior, având sprijinul autorităților politice naționale: al preșe-

dinții Consiliului de unitate națională și al delegației guvernului polonez de la Londra. La 25 iulie guvernul polonez în exil și-a dat aprobarea. Luând o astfel de decizie, reprezentanții autorităților de la Varșovia știau prea bine că dacă Varșovia va arde, vor arde odată cu ea și că dacă sovieticii vor face arestări, ei vor fi primii arestați.

Insurecția din Varșovia e numită pe drept cuvânt și „Insurecția băieților și a fetelor”. Ei, din propria lor convingere, au decis să se prezinte sau nu la locul convenit și să participe sau nu la luptă. Varșovia nu avea cazărmi. Fiecare soldat, în intimitatea familiei, alături de mamă, soție sau logodnică, hotărâdea dacă să participe sau nu. Nimeni nu le putea impune decizia. Peste 30.000 de soldați și mii de voluntari au fost gata de luptă, astfel încât Insurecția a luat o mare amploare: ea a cuprins aproape întreg orașul și a durat mai mult decât era prevăzută - 63 de zile -, un interval de timp care depășea mijloacele insurgenților.

Insurecția a cunoscut mai multe etape. Prima - un atac simultan asupra pozițiilor ocupate de germani în centrul orașului, în cartierele Mokotow, Wola, Żoliborz și Praga, care i-a surprins pe nemți, cu toate că ei se așteptau de câteva zile ca Insurecția să se declanșeze sau că măcar să aibă loc tulburări. Slab înarmați însă, insurgenții n-au reușit să cucerească cele mai importante poziții, și anume cele două poduri de pe Vistula și cartierul în care se afla sediul autorităților germane. Totuși, ei au reușit izolarea nemților în câteva puncte de rezistență: comandamentul SS și al poliției nu puteau contacta comandamentul forțelor armate germane și nici pe guvernatorul districtului varșovian. Acest prim asalt a durat două-trei zile, apoi insurgenții au trecut în apărare.

Momentul declanșării Insurecției a jucat un rol decisiv. 1 august era momentul culminant al marșii bătălii de blindate din estul Varșoviei, care a durat de la 30 iulie până la 5 august. În acea zi de 1 august, nemții nu-și puteau permite să retragă din luptă nici unul din regimentele celor cinci divizii de blindate și să le dirijeze împotriva Insurecției. După înfrângerea celei de-a 2-a armate sovietice de blindate, situația lângă Varșovia era sub control, dar grosul acțiunilor germane trebuia transferat în sudul Varșoviei. Căci la 29 iulie, un front ucrainean și unul bicoloru începeau să traverseze Vistula. La 1 august, la 2 dimineață, în acest punct, armata a 8-a de gardă, armata a 69-a și prima armată poloneză au început să traverseze Vistula printr-un front larg. Această traversare n-a fost imediat încununată de succes, dar a constituit cea mai mare amenințare care a determinat venirea în forță a blindatelor Wehrmacht-ului. La 8 august aici s-a organizat un puternic contraatac din partea trupelor germane.

Dar nu armatele Wehrmacht-ului au organizat contraatacul împotriva Insurecției, ci un grup special, compus din diverse detașamente ale poliției, SS-ului, unități ROA etc., susținute de aviație, tancuri, artilerie. S-au utilizat cu titlu de experiențe arme ca: cel mai mare tun „Karl 610 mm”, mortiere cu mai multe țevi (numite de insurgenți „vacii mugitoare”), „goliaturi” - mici blindate pe șenile încărcate cu exploziv și ghidate printr-un cablu, cu care se distrugau fortificațiile.

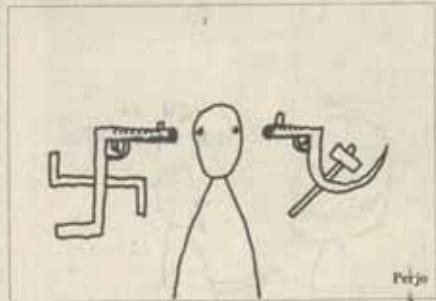
La 6 august nemții au invadat cartierul Wola, la 11 august au lichidat cele două mici puncte de rezistență ale insurgenților din cartierul Ochota, și tot atunci au ocupat cartierul Powazki, izolând și încercuind vechiul oraș, care pe tot parcursul celei de-a doua jumătăți a lunii august a făcut obiectul celor mai puternice presiuni și locul celor mai crâncene înfruntări. Luptele din septembrie s-au concentrat mai întâi în Powisla, a cărei cucerire izola o mare parte a Srodwiescie pe Vistula și după ocuparea căruia, la Gorny Czerniakow, un grup de vreo sută de insurgenți au luptat vreme de două săptămâni pentru ca Armata de Interior poloneză să aibă acces la Vistula. După lichidarea aflinimentului de la Czerniakow (23 septembrie), germanii își transferaseră acțiunea la Mokotow, pe care îl cucerise în 27 septembrie. Trei zile mai târziu capitula Żoliborz, împotriva căruia a fost trimisă divizia a 19-a de blindate. În lipsa oricărui ajutor, cu toată teribila mișcare a populației civile, fără muniții, generalul Bor-Komorowski se decide să predea restul orașului: capitularea a avut loc la 2 octombrie, după 63 de zile de luptă.

În timpul Insurecției, Armata de Interior și alte organizații poloneze au pierdut 18.000 de persoane și aproape 25.000 au fost rănite; pierderile populației civile se cifrează la aproximativ 200.000 de persoane. Până când armata roșie a intrat în Varșovia (17 ianuarie 1945), germanii au distrus sistematic

orașul de pe malul stâng al Vistulei. În timpul luptelor, aproape 25% din clădiri fuseseră distruse; după capitulare, încă 35%. În total - înțelegând și distrugerile din 1939 - 85% din clădirile Varșoviei au fost ruinată. Pierderile germanilor: 10.000 morți, din care 7.000 necunoscuți, și 9.000 răniți.

Capitula celei de-a III-a Republici

În timpul luptelor, în cartierele care se apărau mai mult de două săptămâni s-a reușit să se reconstituie întreaga administrație de stat. Aici funcționau organe ale Delegației guvernului polonez, dirijând lucrările serviciilor civile create în clandestinitate, dar și cele apărute în timpul Insurecției; aici lucrau organele de ordine și securitate, jandarmeria militară, serviciul militar de apărare al Insurecției; tot aici mai funcționa un serviciu militar, unul civil de aprovizionare cu hrană și un centru de logistică militară; aici lucrau tipografi și redacții ale ziarelor și revistelor; aici s-au publicat și difuzat decizii ale autorităților, inclusiv decretul guvernului polonez în exil. Au început să funcționeze tribunalele speciale militare și civile. Activitatea partidelor, chiar dacă modestă, ținând cont de situație, se desfășura. Cu toată teribila amenințare și lupta pentru existența biologică, nu s-a instaurat o dictatură militară. Delegatul guvernului (vicepremierul guvernului Republicii poloneze în exil) a decis atât declanșarea Insurecției, cit și capitularea. Această bună organizare a vieții interne, într-un oraș cu un milion de locuitori, decurgând din pregătirea Insurecției, ca și din talentul polonezilor de a improviza și de a se autogestiona.

Sensul Insurecției

Insurecția din 1944 care a avut loc la Varșovia a constituit în fapt unul din elementele operațiunii de anvergură „Burza”, al cărei obiectiv era atacarea germanilor care se retrăgeau de-a lungul frontului oriental ce trecea prin Polonia. Comandantul local al Armatei Interne, după o înfruntare cu germanii, trebuia să se prezinte la comandantul sovietic, însoțit de delegatul guvernului polonez în exil, în chip de gazde, și să-și concerteze acțiunile. Dar rușii au profitat de operațiunea „Burza”, au arestat comandanții și au trimis în lagăre detașamente de polonezi; la acest fapt, lumea occidentală a tăcut (mai ales atunci când Stalin a imputat Armatei Interne poloneze că a colaborat cu nemții). Insurecția devenise necesară. Dar Insurecția nu era doar o parte din operațiunea „Burza”. Ea a reprezentat o bătălie care s-a desfășurat într-un triunghi: Polonia independentă, deși ocupată (vezi Polonia clandestină și autoritățile ei în exil); Germania lui Hitler și Uniunea Sovietică a lui Stalin. A fost o bătălie în care se angajaseră indirect diplomații occidentale și al cărei scop era cu mult mai mare decât eliberarea Varșoviei sau chiar a Poloniei. Era înfruntarea pentru libertatea persoanei umane, a drepturilor ei de a decide ea însăși; era înfruntarea pentru principiile democrației, fundamentate pe concepția creștină și pe drepturile înnașcate ale omului de a se opune totalitarismului, care nu recunoaște aceste drepturi și care, în numele unor idei iluzorii (rasiste sau de clasă), îl transformă pe om în sclav. Insurecția varșoviană a fost - și rămâne - o chestiune europeană cu consecințe pe termen lung, care n-au privit doar Polonia. Înfrângerea ei anunța tratatul de la Yalta, arătând lui Stalin și colaboratorilor lui ce-și vor putea permite de atunci înainte nu numai în chestiunile legate de Polonia.

Insurecția trebuie însă privită și din punctul de vedere pur polonez. Trebuie văzută influența ei asupra atitudinii polonezilor de-a lungul celor 45 de ani care au urmat, rolul tradiției sale, al mitului și al legendei. Trebuie văzut felul în care polonezii au ținut să își trăiască trecutul, care a fost influența acestui trecut asupra sentimentului de identitate și cum se situaseră polonezii față de ideea de independență. Pe scurt, Insurecția trebuie examinată din punctul de vedere al conștiinței de sine și al fenomenelor istorice pe termen lung. Din această perspectivă, Insurecția trebuie considerată ca una din bătăliile pentru aspectul spiritual - și nu doar geografic - în Europa, mai ales în partea ei centrală și orientală.

Traducere și adaptare de RODICA PALADE

V.E. VOZGRIN

De ce a învins Jirinovski în Rusia

**PROIECTUL IFES PENTRU
EDUCAȚIE CIVICĂ
ÎN ROMÂNIA
FINANȚAT DE
AGENȚIA STATELOR UNITE
PENTRU DEZVOLTAREA
INTERNAȚIONALĂ**

80% dintre ruși au astăzi o mentalitate comunistă

"Moral este tot ceea ce se face în folosul comunității" (al poporului, al țării). Acest principiu primitiv, tribal, care ține de un atavism psihologic conservat în cadrul comunității, a crescut astăzi ca o tumoare monstruoasă, a luat forma paranoiei patriotice a celor care "sînt cu noi și sînt de-ai noștri".

Poate că toate cele spuse sînt exagerate. Să înțelegem oare că, odată dispărută moștenirea comunității închise, rușii se vor elibera de acest blestem și vor trăi conform unor principii noi? Studiile economistului N. Șmelcer demonstrează că și astăzi 80% dintre ruși au o mentalitate comunistă. Criza conștiinței sociale a poporului rus, care se întinde pe o perioadă de mai bine de șaptezeci de ani, a devenit cronică întrucît conștiința este anistorică și se află prinsă într-un ciclu închis. Cunoscutul filosof contemporan M. Mamardașvili a văzut în ea "... povara unei repetări a răului și a chinurilor nesfârșite ale iadului pe care le ai de suportat atunci cînd trebuie să mesteci unul și același dumicat. Aceasta este Rusia secolului XX. Geniul repetiției și-a făcut de cap la propriu în stepele ruse ca într-un vis urt".

Dar să ne întoarcem la Jirinovski. Viclenia lui a stat nu în bluff-ul promisiunilor deșarte, ci în capacitatea de a coagula aspirațiile inconștiente, amintite mai sus, ale mulțimii, în modul leninist de a stimula instinctele primare, desființînd barierele în fața agresivității și jafului. El a atîtat spiritul comunitar al rușilor și xenofobia, care au ars mocnit pînă acum, ridicînd aceste norme inconștiente la nivelul conștiinței, concretizîndu-le și legalizîndu-le. Omul ȝters din mulțime a devenit *superman*-ul care a făcut "saltul spre sud" - deocamdată în gînd; nimeni nu uită însă cît sînt de aproape gîndurile de faptă. Fostul "nimeni" s-a ridicat deasupra mulțimii împreună cu Jirinovski, s-a identificat cu el, recunoscîndu-se în el și admirîndu-se pe sine în el. Tocmai ecoul fidel al mulțimii descoperit de Jirinovski demonstrează convingător specificul rusesc al popularității lui.

Ce-i de făcut?

Firește că trebuie să luptăm nu cu simptomele, ci cu boala însăși. Nu cu Jirinovski, ci cu defectele cronice ale conștiinței colective deformate, așa cum delicat se exprimă savanții P. Smirnov și A. Boronov, "este necesară transformarea caracterului național rus". Nu este însă simplu să fixezi etapele importante ale acestei lupte. În orice caz, nu trebuie să uităm că drumul cel mai clar și mai simplu nu este întotdeauna și cel mai just. Invocarea lui Dumnezeu, ca și cum aceasta ar fi soluția, s-a dovedit a fi o greșeală curentă. Cu toții, de la democrați la cei care cochetează cu fascismul, au dat buzna în biserică, fiecare căutînd (și găsînd) acolo ce-a vrut. Nici "fiul juristului", care se închină cu neîndeminare, n-a făcut excepție. Pînă mai ieri oportunistă, astăzi impenitentă și, de aceea, imprezvizibilă mine, Biserica oficială i-a oferit lui Jirinovski din bogata literatură religioasă tot ceea ce căuta: nu toleranța, nu solidaritatea în iubirea aproapelui, nu penitența ca normă (de unde atîta penitență?), ci ideea priorității naționale a rușilor, conștiința imperială (a "celui de-al treilea imperiu roman"), justificarea geopoliticii naționaliste, neacceptarea vecinilor-străini, negarea principiilor universale ale ecumenismului.

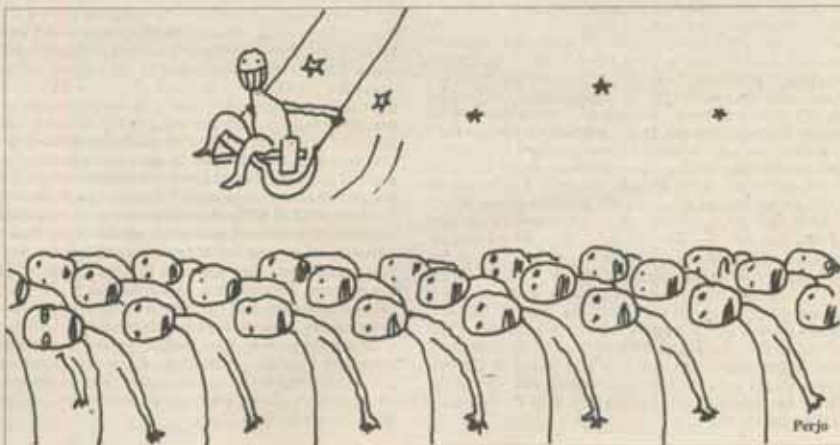
Jirinovski se aseamănă cu elita pravoslavnică și prin simpatia arătată totalitarismului. Stalin este cel care a aprobat în 1943 structura patriarhal-autocrată a Bisericii. Antisemitismul lui Jirinovski își găsește un sprijin real în cărțile despre "neleguirile evreilor", despre "rusofobia" lor ucigașă, despre "iudeomasoni", cărți

de care sînt pline librăriile cu literatură religioasă. Jirinovski ar putea subscrie și la cuvintele patriarhului Alexei al II-lea, după care Biserica "va contribui la formarea spiritului național". Sfințul părinte contrazice aici spiritul general-uman al Evangheliei, fapt pentru care se expune unui pericol destul de mare: "Sînt unii oameni care vă tulbură și voiesc să răstoarne (adică să denatureze - n.a.) Evanghelia lui Hristos. Dar chiar dacă noi înșine sau un inger din cer ar veni să vă propovăduiască o Evanghelie deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema!" (Gal. I: 7-8). Ce să mai spunem despre Ioan, mitropolitul Sankt Petersburgului, care e fascist pe față... Anatema nu-l sperie nici pe primul, nici pe al doilea, cum nu sperie pe nimeni din cei care pun națiunea și nu pe Dumnezeu mai presus de orice, ca și cum n-ar fi existat și nu există experiența amară a războaielor naționale nimicitoare.

În felul acesta, nici Biserica pravoslavnică, așa cum este ea astăzi, nici ierarhii ei nu sînt în stare să conducă poporul pe calea transformării spiritual-morale. Mai degrabă experiența liberal-democrată a Vestului ar fi aici mai folositoare. Este incontestabil faptul că drumul spre umanism va fi dificil și de durată. Nu numai că Rusia pur și simplu a rămas în urmă, dar ea a avut o altă istorie. De pildă, la noi, în principiu, nu este posibilă Renașterea ca etapă în drumul spre eliberarea personalității umane. Ce să renască la noi? Poate bizantinismul - ferescă Dumnezeu! Nu la fel de imposibilă este însă Reforma: afirmare, la origine, a drepturilor protestanților, ea ar fi astăzi o afirmare a drepturilor și libertăților general-umane, nu în vorbe, ca în vechea și noua Constituție, ci în fapte; nu pe hirtie, ci în sufletul poporului. Iar în centrul atenției tezelor încă neelaborate ale unei asemenea Reforme atocuprinzătoare trebuie să stea Omul ca personalitate suverană, constrinsă în activitatea sa numai de lege și de nimic altceva.

Judecînd după rezultatele alegerilor din decembrie, poporul rus nu a simțit încă nevoia să pună capăt moștenirii sale grele. De aceea se naște ideea firească: nu cumva Jirinovski ne-a fost trimis ca un "contra-exemplu", ca o pastilă amară (laxativă? ermetică?). Și este oare posibil ca acest cadou făcut Rusiei să trezească în ea dintr-o dată disprețul acut, oroarea față de nazism? Este limpede că nu am învățat nimic nici din războiul civil, nici din războiul de apărare a patriei, nici din războiul din Afganistan. Ar trebui să ne trezim pînă nu va fi prea tîrziu.

Traducere de GABRIELA RUSSO

România: formele „închiderii în sine“

- Dialog cu S. DAMIAN -

Lector al Seminarului de romanistică al Universității din Heidelberg din 1974, criticul literar S. Damian a fost pentru pleiada de prozatori care au debutat la mijlocul deceniului șase - de la Paul Goma și Ștefan Bănulescu la Nicolae Breban și Bujor Nedelcovici sau de la Norman Manea, Mihai Giugariu și Gabriela Adameșteanu la Dumitru Țepeneag, Dana Dumitriu și Aurel Dragoș Munteanu - un mentor de ținută lovineciană. Atracția sa constantă pentru proza modernă și structurile ei noi - a materializat într-un volum de cronici și eseuri: „Intrarea în castel” (1970).

Pondere acordată consecvent criteriului moral în procesul de creație și distorsiunilor personalității creatoare determinate de sufragiile criticii l-a prilejuit elaborarea unui studiu pertinent asupra psihologiei succesului: „Fals tratat despre psihologia succesului” (1972). A scris un studiu fundamental asupra epicii călinescienă: „G. Călinescu romancier - Eseu despre măștile jocului” (1971).

S. Damian și-a continuat, începând cu anul 1972, activitatea de îndrumare și sprijinire a tinerei generații de prozatori, susținută prin numeroase articole de întâmpinare și studii critice în revistele „Gazeta literară” (ulterior - 1967 - „România literară”) și „Lucașfăru”. Activitatea la revista „Lucașfăru” i-a fost întreruptă brutal (în 1974), prin înlocuirea sa, în urma deciziei lui Dumitru Popescu, cu Nicolae Dragoș, secondat de Mihai Ungheanu.

Prin intermediul Seminarului de romanistică de la Heidelberg, S. Damian a inițiat un complex proces de afirmare și susținere (burse, conferințe, traduceri) a scriitorilor români din diferite generații. Acest travaliu a culminat în 1989, printr-o sprijinire promptă și eficientă a poezilor disidenți Mircea Dinescu și Ana Blandiana, aflați atunci într-o situație dramatică. Apariția volumului său de eseuri „Scufița Roșie nu mai merge în pădure - Controverse în jurul citorva tropisme ale închiderii în cultura română” (Editura „Seara”) a prilejuit, în cadrul Dialogurilor GDS, o întâlnire - miercuri 17 august - cu personalități de diferite orientări din lumea literară și politică.

Moderatorii acestui dialog au fost: Gabriela Adameșteanu, redactor-șef al revistei „22”, și Gabriel Andreescu, redactor-șef adjunct.

A fost prezent atașatul cultural al Ambasadei Germaniei la București, dl. Peter Primus.

Național-comunismul, un produs românesc

Emil Constantinescu: Nu este vorba de nici un fel de fascism, ci doar de național-comunism. Există o detașare stranie în România și un refuz cel puțin bizar în străinătate în ceea ce privește acceptarea ca bază de discuție a acestui concept. Național-comunismul de stat a început cu Ceaușescu și a continuat cu Milosevic, numit și... Miloseșcu. Legionarismul și național-comunismul sînt două lucruri diferite și, în același timp, primejdioase; ele pot miza, în perioade critice, pe o stare de confuzie, izbutind să capteze un anumit interes în momentele de profundă decepție ale unei națiuni. Știm foarte bine că s-a încercat în Piața Universității să se „producă” legionarismul. Și trebuie să aduc un elogiul studenților români pentru faptul că această tentativă nu a izbutit. S-a încercat în mod insidios organizarea unor „grupuri de presiune”, prin toate universitățile, și, în primul rînd, în Universitatea București, dar această diversivă nu a reușit, și atunci au trebuit să iasă la scenă deschisă vechii comunisti, național-comuniștii de tipul lui C.V. Tudor.

Ideologiile de stînga au avut efecte la fel de monstruoase ca și celea fasciste, iar Holocaustul comunist a egalat, în timp, pe cel fascist. Și jată că istoria a produs acest lucru îngrozitor: uniunea dintre fuscii și comuniști, dintre comuniștii care gîndeau lucruri asemănătoare, dar nu le spuneau, și național-comunismul care ține cu orice preț să reediteze repertoriul fascist: ura între nații și apelul la exterminarea fizică, revigorarea pe toate căile a totalitarismului.

Laurențiu Ulici: Aproape toată intelectualitatea românească a recurs la exemplele din istorie, chiar cu un soi de exaltare, pentru a salva spiritul național, care era amenințat prin limitarea impusă de dogmatismul pseudo-internaționalist al epocii staliniste. Ceaușescu a știut să exploateze această reacție naturală a intelectualității în primul rînd, iar național-comunismul poate fi considerat un produs românesc, nu numai ca fenomen, dar chiar și ca un concept. Pînă la mijlocul deceniului 6 nu s-a înțeles că această promovare a valorilor naționale în ansamblu era menită de fapt să acopere aceeași dogmă ideologică. Lucrul avea să se vadă la început anilor '80, cînd a și început să se vorbească despre neoproletcultism, neostalinism. Ce se întîmplă acum nu e decît o prelungire a unui sentiment care s-a instalat la nivelul societății românești în straturile dintre cele mai diferite. Partidul domnului C.V. Tudor este suficient de ridicol în sine ca să nu mai poată convinge și atrage de partea lui mai mult decît ar fi atras în absolut orice altă conjunctură, adică acel 3%-5% pe care orice popor îl poate oricînd oferi în materie de naționalism. Primejdioasă în acest context este exploatarea unui astfel de sentiment într-o direcție care are legătură cu tradiția românească; e vorba de naționalismul necomunist sau chiar anticomunist. E vorba de naționalismul ortodoxist, care poate să prindă în România cu atît

Trepte în receptarea fondului autohton

Gabriel Andreescu: Abordarea lui Marin Preda în volumul de eseuri al lui S. Damian constituie, în fond, exerciții de delimitare, replici date unor exclusivism, unor excese apologetice ale criticii. Demersul său urmărește, prin analiza unor stereotipuri ale interpretărilor, prin amendarea unor clișee, integrarea problemei naționale în coordonatele unei viziuni lucide, guvernată de spirit critic și rigoare. Ideea principală este relația noastră cu lumea, cu Occidentul, fără iluzii și exacerbari ale valențelor autohtone. Există o anumită percepție a spiritualității românești și, în aceeași măsură, a politicienilor care conferă spiritului autohton o pondere exacerbată.

S. Damian: Toți de aici sîntem de acord că în România există forme de extremism pe linia exaltării exclusive a autohtonului; forme de extremism care nu se regăsesc sub această variantă în alte țări din Est. Sînt și acolo derierați de aceeași natură, însă țara noastră este singura din Est unde un partid extremist, cum este România Mare, face parte din coaliția guvernamentală și este un aliat „de nădejde” al președintelui țării. Acest fenomen, de o maximă gravitate, nu numai că are de acum o lungă perioadă de manifestare, dar nu pare nici astăzi să se încheie. Democrația nu presupune dreptul de a spune orice, există anumite teme care sînt prohibite chiar și într-un regim democratic. Fascismul, după ororile care s-au petrecut în cel de-al doilea război mondial, nu are drept de existență în Europa de Vest. Aici, în România, se aduce argumentul că Puterea actuală nu ar putea să se mențină fără sprijinul acestor grupări, ca și cum acest fapt ar putea avea o însemnătate într-un stat cu adevărat democratic. Am citit chiar în săptămîna aceasta, în „România Mare”, texte care seamănă leit cu cele publicate în gazetele de tristă fîimă din preajma celui de-al doilea război mondial, texte în care numele unor unguri, evrei, țigani ș.a.m.d. sînt stîlcite, iar populația este chemată la un fel de asalt pentru a încheia cu existența acestor „șacali” care au invadat teritoriul României. Cred că nu există nici un fel de dezacord între noi că irupții de acest gen sînt compromițătoare pentru societatea românească de astăzi. Dar mai există și alte forme ale exaltării fondului autohton, mai puțin agresive și, poate, mai puțin izbitoare. Mă refer la o parte foarte mare a publicisticii românești, la felul cum e scrisă presa. Nu există aproape niciodată o știre care se dă despre Ungaria, să zicem, în care să nu fie și o notă ironică, să nu se vorbească despre sinucideri, impasuri economice, șomaj. În Occident, după tot ceea ce s-a petrecut, spiritul național este dublat de un spirit civic, în așa fel încît să nu fie asociat sentimentul real de apartenență la un popor cu dispreț sau ura față de alte popoare. Este de mirare că, de pildă, simbhăta seara, la TVR, prima știre la Actualități a fost un discurs al lui C.V. Tudor, care a fost prezentat mai multe minute și în care ni s-a vorbit despre faptul că invitația făcută Regelui Mihai constituie o jignire adusă României. Cum este posibil ca un astfel de tribun al huliganismului care reprezintă straturile cele mai joase să fie propulsat pe un post de televiziune național, iar opinia lui să fie considerată vestea cea mai de seamă a zilei respective?

Mai survine însă un alt strat, subteran, legat de reacția unor cîrturari de valoare. În perioada lui Ceaușescu (și aceasta este o temă a cărții), dictatorul cu un anumit instinct politic a sesizat faptul că are nevoie de un liant cu poporul și a ales exaltarea națională. Unii scriitori, care s-au împotrivit dogmatismului comunist, n-au opus aceeași rezistență dogmatismului de tip naționalist. Apar în unele scrieri, foarte lăudate de critică, viziuni care deformează, în fond, viziunea asupra istoriei în ansamblu. Un roman foarte lăudat, pentru că a fost prima dată cînd s-a reluat figura marelui Antonescu și s-au infișșat calitățile sale de om de stat, mă refer la „Delirul” lui Marin Preda, nu menține spiritul realist de descriere. Sînt scene în care Antonescu tipă la Hitler, iar acesta, impresionat de țărnia conducătorului român și, convins de faptul că, probabil, el reprezintă un popor ieșit cu totul din comun, dă înapoi intimidat. Se crează impresia că se reeditează, într-un fel, „Scrisoarea a III-a” a lui Eminescu, un conflict în care Mircea cel Bătrîn îl infruntă pe Sultan. Acestea se pot petrece într-un poem excepțional, dar nu mai sînt posibile într-o operă modernă, pătrunsă de obiectivitate, scrisă în secolul acesta. Aceste cursururi stînjitoare în opera unui mare scriitor nu prea sînt discutate de critică. Domnește încă, după părerea mea, o atmosferă de evlavie în împlinirea autorilor și orice încercare de a formula o rezervă este sancționată de alți critici, cum este cazul lui Eugen Simion, cu niște reproșuri vehemente. Orice opinie mai severă e socotită pur și simplu un sacrilegiu. În mod ciudat, și un alt autor, foarte instruit, modern, talentat, vestitor, Constantin Toiu, opune arhaicului lumii moderne, creînd impresia că în sate și orașe ar trăi astăzi, intacti și neînșiși de trecerea vremii, chiar vechii daci, care au un fel de reținer, un reflex de separare față de orice faptură alogenă. Există în roman („Căderea în lume”) comparații între o reprezentantă a frumuseții neaoșe împodobită cu toate calitățile și o alta aparținînd unei naționalități care a venit în România mai tîrziu și care este încărcată cu toate atributele negative. Sigur, s-ar putea spune că acest mod de a face critică pune accentul prea mult pe ideologie, dar materia cărții impune o astfel de abordare. O mișcare cu caracter fascist în România, Legiunea, este prezentată ca o secță inofensivă, inocentă, o victimă a istoriei. Aceste distorsiuni provin din împrejurarea că tocmai criteriul național, exacerbat, a devenit prioritar și, mai mult decît atît, exclusiv, iar adevărul este considerat neesențial. Atunci cînd vin alți istorici și spun că Antonescu a avut și o serie de laturi negative, a fost un dictator, a participat la un război de cîtopire, replica unor publiciști (chiar și istorici) este: pe noi nu ne interesează aceste lucruri, noi îl apreciem, Parlamentul a hotărît că este un erou național, el reprezintă o sinteză a istoriei etnice. Criteriul adevărului, al cooperării între națiuni, al deschiderii europene, toate acestea sînt înălturate cu un anume dispreț. Erorile care se manifestă și azi pe plan literar în forme mai benigne și mai opace dau senzația că țara continuă să se izoleze în mod artificial.

Transpar, deci, mai multe trepte în receptarea exaltării fondului autohton. Și, într-o examinare metodică, există în concepție din unele scrieri literare sînt un simptom de contaminare, de închidere, de rău augur.

O lume fără Kim

II

Regele a murit, trăiască regele

În vreme ce tatăl său era numit Marele Conducător, Kim Jong Il este Dragul Conducător. Pentru foarte mulți, el este un ghem de contradicții: terorist și instigator la război, potențial reformator economic și pacifist; un plîngăreț răsfățat și supăraș, indiferent față de orice răspundere sau un întreprinzător energetic care și-a înșeușit temeinic arta conducerii. Dar, de fapt, cine este acest succesori?

Cînd s-a născut, la 16 februarie 1942, i s-a dat numele coreean Jong Il. Dar mai purta și numele de Iura, care este rusesc; la urma urmei se născuse în Habarovsk. Cei care i-au construit mitul au preferat să lase în umbră această naștere nepatriotică, pretinzînd că Dragul Conducător a văzut lumina zilei pe muntele sacru Paektu - acolo unde, conform legendei, s-a născut civilizația coreeană. În urmă cu 5.500 de ani. Această variantă oficială a avut menirea de a-l transforma pe Kim Jong Il într-un mit care rămîne ca atare și acum cînd îi succede tatălui său și devine liderul unuia dintre cele mai periculoase regimuri din lume.

O fotografie mai veche de familie dezvăluie figura doleană a unui băiețel îmbrăcat în uniformă de elev de marină sovietic, zimbînd liniștit între părinții săi. Dar copilăria lui a fost departe de a fi liniștită. La 7 ani și-a pierdut mama. Cînd războiul coreean a cuprins peninsula, Kim Jong Il a fost trimis în China. Întors acasă, a fost transferat din școală în școală pînă a intrat la Universitatea „Kim Il Sung” din Phenian pe care a absolvit-o în 1964. Lucrarea sa de diplomă: o analiză a ideilor tatălui său despre agricultură. În particular, tinărul Kim se plîngea că tatăl său era prea ocupat cu rolul de Mare Conducător și îi acorda prea puțin timp.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22” depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); ANDREI CORNEA, GABRIEL ANDREȘCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVȘCHI; Secretar general de redacție: VIOLA VANCEA; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Rubrici permanente: TIA SERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, HORĂTIU PEPINE (politic); ILIE SERBĂNESCU (economic); CEZAR BALTAG (istoria religiilor); H.-R. PATAPIEVICI (esec); MIHAI ZAMFIR (literatură); ERWIN KESSLER (psihic); Redacție: OANA ARMEANU (societate); RALUCA STROE-BRUMARIU (politic); MARIAN CHIRIAC (reporter special); Correspondenți interni: IOAN MUȘLEA (Chi); DANIEL VIGHI (Timisara); Correspondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin); ADRIAN NICULESCU (Milano); SORIN ALEXANDRESCU (Amsterdam); ION MIRON DAMIAN (Paris); Difuzare: MIRCEA IONESCU (sef serviciu); MIHNEA CHIUJA, IOAN CONDOR, VLAD VIERU; Gestione: CORNELIA NICULAI (sef serviciu); Tehnoredactare computerizată: ADRIAN BALTAG; Corectură: RADU DOBĂNDĂ; Procesare text: FLORIAN TUDORPOC; Publicitate: FLORI SAVA; Tipărit la „TIPOREX” S.A.

Manuscrisurile nepublicate nu se restituie
 Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761

După 1975, evoluția sa a fost uluitoare. A devenit „centrul partidului” și apoi Dragul Conducător; a ajuns țarul culturii, producător de filme și conferențiar în arta operii. A fost numit salvatorul tatălui său dintr-un presupus atentat în 1967. A fost numit secretar general al Partidului Muncitoresc. Deși nu avea pregătire militară, Kim Jong Il a fost ales, în 1991, succesorul tatălui său în funcția de comandant al forțelor armate ale țării. În ultimii ani conducea Guvernul.

Cu pantofii săi cu tocuri înalte și cu coafura sa înaltă, Kim Jong Il arată un gust deosebit pentru tot ce este hătător la ochi, ceea ce nu se potrivește defel cu preceptele spartane ale țării sale. El se înconjoară de vâstarele vechilor tovarăși de luptă ai tatălui său, formînd nouta generație de revoluționari care-și spun „Războinicii Loiali” și care au la mașini plătute de înmatriculare pe care este scrisă data nașterii Dragului Conducător. Nestatornic și ciudat, Kim Jong Il se întâlnește rareori cu demnitari străini. Se povestește despre o uriașă colecție de filme, de gustul său pentru portocalele portugheze și - deși este căsătorit și are doi copii - despre slăbiciunea sa pentru suedeze. Mai periculoase sînt maniera dură în care se ocupă de programul armelor nucleare ale Phenianului și înclinația sa pentru activitățile teroriste, inclusiv atacul din 1983 din Burma, cînd au fost ucigași aproape toți membrii cabinetului sud-coreean, și bombardarea, în 1987, a unui avion de linie sud-coreean.

Va fi Dragul Conducător mare?

După o viață tristă în umbra tatălui său, Kim Jong Il a pășit în lumina reflectoarelor. Poate că nu este chiar diavolul rău despre care vorbește lumea. Poate atenționează despre care se spune că au fost comise la comanda sa nu au fost decît propagandă. Doar tatăl lui avea puterea să ordone astfel de acțiuni.

Această revizuire a părerilor despre Kim Jong Il reflectă efortul pe care Coreea de Sud îl face de a minimaliza fricțiunile cu cel mai periculos vecin. Seulul nu a mers pînă acolo încît să transmită condoleanțe oficiale, așa cum a făcut Bill Clinton, dar a părut nerăbdător să-l vadă pe tinărul Kim bine instalat la putere. În timp ce noul lider este considerat un playboy irascibil și agitat, astfel că cu greu poate rezista la o conversație, el reprezintă cea mai bună speranță - poate singura - că Nord-Coreea va negocia închiderea proiectului său nuclear secret în schimbul sprijinului economic și al legăturilor diplomatice cu lumea exterioară. Spre ușurarea lumii întregi, Coreea de Nord a anunțat că intenționează să continue negocierile cu SUA de la Geneva în problema nucleară. Această primă întâlnire de la Geneva de după moartea lui Kim va oferi primele indicații asupra controlului pe care noul regim îl are asupra problemei nucleare și a atitudinii sale în acest sens.

Ar exista aici cîteva motive de confuzie. În timp ce Kim Jong Il a fost cel care se ocupa de programul atomic, fiind considerat de unii analiști o somitate în arme nucleare, el este un prieten apropiat și patron al mai multor tehnocrați care au sprijinit ideea unei înțelegeri cu SUA și cu Coreea de Sud în vederea salvării economiei de la dezastre. Ca semn promițător, două din aceste persoane au fost în permanență în apropierea lui Kim Jong Il în timpul transmisiei TV din holul unde era deus tatăl său. Una din aceste persoane era Kim Yong Sun, cel care a condus negocierile în organizarea întîlnirii la nivel înalt cu Coreea de Sud; cealaltă era Kim Dai Hyon, fost ministru adjunct, care este în favoarea unei deschideri economice parțiale, dar care a fost dat jos de la putere pentru motive necunoscute și retrogradat, în urmă cu opt luni, în funcția de director de fabrică.

Dacă Kim dorește să negocieze, va găsi probabil persoane care să-l critice aspru, dar care vor fi înălțurate sub pretextul ultimului exemplu dat de tatăl său. Pretextul îndeplinirii ultimei dorințe a bătrînilor Kim poate fi un factor pozitiv.

Alții sînt însă sceptici. „Tatăl și-a creat o imagine de salvator” spune unul dintre cei mai experimentați negociatori americani de la Seul. „El a instaurat un soi de optimism religios, convingerea că paradisul este chiar după colț. Dar Kim Jong Il nu are o charismă proprie și va avea probleme în umplerea golului lăsat în inimi de moartea tatălui său.” Dacă Kim va avea autoritatea de a determina retragerea programului nuclear și efectuarea unor reforme economice, rămîne încă un semn de întrebare - așa cum semn de întrebare este și interesul pe care îl are în stabilirea unui astfel de curs.

În scrierile sale, Kim Jong Il a demonstrat că legăturile cu lumea capitalistă au atras colapsul comunismului în Europa de Est. Negreșit, el recunoaște că investițiile străine - cum ar fi propunerea care se află în curs de discuție cu Coreea de Sud de a muta sute de întreprinderi mici din industria ușoară în Nord - ar submina regimul deosecit nord-coreean și-ar da seama cît de înspăimîntat este țara lor. „Într-un fel, imi este milă de Kim Jong Il” - declară o persoană oficială sud-coreeană - „el va fi condamnat și dacă operează o deschidere, și dacă nu o va face.”

Cu un Washington și un Seul nerăbdători să aducă noul regim pe o cale care să evite impasul nuclear sau colapsul economic iminent, Kim are în față probleme care l-ar fi stresat și pe încrezătorul și puternicul lui tată.

Traducere și adaptare de ADRIANA TUDOR

